

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Riitta Jormakka ja Taina Räsänen

Nuorten osallisuuden vahvistaminen nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä kehittämällä

Tiivistelmä

Riitta Jormakka ja Taina Räsänen

Nuorten osallisuuden vahvistaminen nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä kehittämällä, 76 sivua, 6 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2016

Ohjaajat: yliopettaja Tuija Nummela, Saimaan ammattikorkeakoulu, lehtori Eija Tyyskä, Saimaan ammattikorkeakoulu, projektikoordinaattori Kirsi Koskelainen, Socom

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää 18–29-vuotiaiden savitaipalelaisten nuorten näkemyksiä järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta. Opinnäytetyön tavoitteena oli nuorten osallisuuden vahvistaminen kehittämällä nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä. Opinnäytetyömme toteutettiin Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä - työtä ja osallisuutta nuorille (Jobi) -hankkeen toiveesta.

Opinnäytetyö oli tutkimuksellinen kehittämistehtävä, jossa käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä. Aineiston keruu toteutettiin kolmessa osassa. Jobi -hankkeelta saatiin Savitaipaleen hyvinvointiaseman henkilökunnalle tehdyt järjestöyhteistyökyselyt. Nuorten haastattelut toteutettiin kolmena eri ryhmähaastatteluna (N=11). Ryhmähaastattelujen aineistot analysoitiin sisällönanalyysillä. Sekä henkilökunnalta että nuorilta saatu tieto esitettiin järjestötapaamisessa savitaipalelaisille järjestötoimijoille (N=6).

Opinnäytetyön tulosten mukaan nuoret ja järjestöt eivät löydä toisiaan. Järjestöjen tulee uudistua ja muuttaa toimintakäytäntöjään. Nuoret haluavat vapaaehtoistoiminnan olevan kertaluonteista ja vähemmän sitovaa. Järjestöjen tiedottamisen tulee olla näkyvämpää, aktiivisempaa ja henkilökohtaisempaa. Järjestötoimijoiden mukaan nuorten tulee olla itse aktiivisempia tiedon etsimisessä ja toimintaan mukaan lähtemisessä. Hyvinvointiaseman henkilökunta näkee yhteistyön nuorten ja järjestöjen kanssa mahdollisuutena. Yhteistyön toteutuminen vaatii kaikkien osapuolten aktivoitumista ja toistensa kohtaamista. Nuorten osallisuuden vahvistuminen järjestötoiminnan kautta vaatii järjestöiltä sekä julkisen sektorin toimijoilta pitkäjänteistä ja aktiivista työskentelyä.

Asiasanat: nuoret, osallisuus, vapaaehtoistoiminta, järjestöt

Abstract

Riitta Jormakka and Taina Räsänen

Strengthening the young adults participation by developing the co-operation between young adults, non-profit organizations and wellbeing centre, 76 pages, 6 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Health Care and Social Services, Lappeenranta

Master's Degree Program in Health Promotion

Bachelor's Thesis 2016

Instructors: Ms Tuija Nummela, Principal Lecturer and Ms Eija Tyyskä, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences, Project Coordinator Kirsi Koskelainen, Socom

The purpose of this thesis was to find out young adults aged 18-29 years opinions of voluntary work arranged by non-profit organizations in Savitaipale. The aim of this study was to strengthen the young adults participation by developing the co-operation between young adults, non-profit organizations and wellbeing centre. The thesis was commissioned by Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä - työtä ja osallisuutta nuorille (Jobi) –project.

The information for this thesis was gathered in three parts. Results of questionnaire study of the staff of wellbeing centre were available for this thesis. The young adults (N=11) were interviewed in three group interviews. The results of group interviews were analysed by using an inductive analysis. The information from questionnaires and interviews was presented to members of non-profit organizations (N=6) in Savitaipale.

The results of the thesis show that young adults and organizations don't find each other. Organizations have to reform and change their way of working. Young adults want to participate in one-time and less binding voluntary work. Informing made by organizations must be more active, more diverse and more personalized. According to members of non-profit organizations young adults have to be more active in searching for information and participating voluntary work. Implementation of co-operation demands activation and meeting of all parties. Strengthening the young adults participation requires long-term and active work from organizations and public sector.

Keywords: young adult, participation, voluntary work, non-profit organization

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Osallisuuden ja osallistamisen vahvistaminen.....	7
2.1	Osallisuuden muodot	7
2.2	Nuorten osallisuus	9
3	Vapaaehtoistoiminta	11
3.1	Vapaaehtoistoiminta käsitteenä	13
3.2	Nuoret ja vapaaehtoistoiminta	14
3.3	Kuntien ja järjestöjen yhteistyö	16
3.4	Vapaaehtoistoiminta Savitaipaleella	18
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja kehittämistehtävät	21
5	Opinnäytetyön toteutus.....	21
5.1	Kohderyhmät	22
5.2	Tiedonkeruumenetelmät	23
5.3	Aineiston analysointi	25
6	Hyvinvointiaseman henkilökunnan ehdotukset nuorten osallisuuden vahvistamiseksi järjestöyhteistyössä	29
7	Nuorten ehdotukset osallisuuden vahvistamiseksi järjestöjen tuottamassa vapaaehtoistoinnassa	30
7.1	Järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista edistävät tekijät	31
7.2	Järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista estävät tekijät	42
7.3	Nuorten odotukset järjestöjen tuottamalta vapaaehtoistoinnalta ja järjestötoimijoilta	49
7.4	Nuorten toivomat vapaaehtoistoinnin muodot	53
8	Järjestöjen kokemukset nuorten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan	55
9	Yhteenveto ja johtopäätökset	61
10	Pohdinta	65
10.1	Menetelmä ja toteutus.....	67
10.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	69
10.3	Jatkotutkimusaiheet	70
	Lähteet.....	71

Liitteet

Liite 1. Henkilökunnan kysely

Liite 2. Henkilökunnan kysely

Liite 3. Saatekirje

Liite 4. Nuorten haastattelun teemat

Liite 5. Suostumuslomake

Liite 6. Nuorten haastatteluiden tulosten kooste

1 Johdanto

Suomessa meneillään oleva sote-uudistus muuttaa kuntien vastuuta palveluiden järjestämisessä. Jatkossa sosiaali- ja terveyspalveluista vastaa itsehallintoalueet, mutta kunnat vastaavat edelleen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Sote-uudistuksen onnistuminen edellyttää paitsi kuntien ja itsehallintoalueiden yhteistyötä, myös eri hallinnonalojen yhteistyötä kunnan sisällä. Järjestöjen osuus julkisen sektorin rinnalla tulee olemaan tärkeä osa muutosta. (STM 2015.)

Suomen hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite nuorisotakuusta. Se on tullut voimaan pääministeri Kataisen hallituskauden aikana vuonna 2013. Nuorisotakuun tavoitteena on lisätä nuorten elämänhallintaa ja työllistymistä vahvistamalla sosiaali- ja terveyspalveluita sekä syventää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä nuorten tukemiseksi. Jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tulee taata työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen. (STM 2012; Valtioneuvosto 2015.)

Nuorisotakuu on käytössä kaikissa EU-maissa. Jäsenvaltiot ovat jättäneet suunnitelmansa nuorisotakuun toteuttamisesta ja käynnistäneet erilaisia toimenpiteitä nuorisotakuun toteuttamiseksi. Euroopan komissio on vuonna 2015 käynnistänyt Suomen lisäksi kolmessa muussa jäsenvaltiossa viestintäkampanjan, jonka tavoitteena on edistää entisestään nuorisotakuun toteutumista. (European commission 2015.)

Euroopan Parlamentti on jo vuonna 2008 korostanut jäsenmailleen vapaaehtoistoiminnan merkitystä ja kannustanut niitä edistämään vapaaehtoistoimintaa. Parlamentin mukaan vapaaehtoistoiminta antaa kansalaisille mahdollisuuden olla osallisena paikallisessa kehityksessä. Näin vapaaehtoistoiminta myös edistää demokratian kehittymistä. Paikallisia viranomaisia kannustetaan tekemään yhteistyötä vapaaehtoisjärjestöjen kanssa ja kuulemaan vapaaehtoissektorin näkemyksiä.

Paikallisilla järjestöillä on paljon mahdollisuuksia edistää nuorten osallisuutta. Järjestöjen kautta nuoret saavat mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnan toimintaan. (Rouvinen-Wilenius 2014.) Nuorille on tärkeää, että he saavat olla suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa sekä osallistua sen arviointiin (Gretschel 2002).

Kaakkois-Suomessa aloitettiin vuoden 2015 alussa Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä - työtä ja osallisuutta nuorille -hanke, joka osaltaan vastaa nuorisotakuun toteutumiseen. Tästä hankkeesta käytetään yleisesti nimeä Jobi -hanke. Hankkeen tavoitteena on parantaa nuorten työllistymismahdollisuuksia vahvistamalla yhdistysten palvelutuotantoa, lisätä nuorten osallisuutta ja työllistymisvalmiuksia vapaaehtoistyön uudenlaisten toteuttamistapojen kautta sekä vahvistaa nuorten valmiuksia kansalaisyhteiskunnan toimijoina. Hankkeen kohderyhmänä ovat 18–29-vuotiaat heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret sekä järjestöjen avainhenkilöt. Hankkeen tarkoituksena on löytää uusia vapaaehtoistyönmuotoja ja lisätä järjestöjen mahdollisuuksia työllistää heikossa työmarkkina-asemassa olevia nuoria, mikä osaltaan ehkäisee nuorten syrjäytymisuhkaa. (Jobi -hanke 2014.)

Opinnäytetyömme liittyy Jobi -hankkeeseen. Jobi -hankkeen yhtenä tarkoituksena on käynnistää uudenlaista järjestöyhteistyötä Savitaipaleen ja Rautjärven hyvinvointiasemilla. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää 18–29-vuotiaiden nuorten mielipiteitä järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta sekä löytää uusia vapaaehtoistyön muotoja. Nuorten ja hyvinvointiaseman henkilökunnan näkemykset kerrotaan järjestötoimijoille yhteistyön kehittämiseksi. Opinnäytetyömme tavoitteena on nuorten osallisuuden vahvistaminen kehittämällä nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä ja kehittämään tähän yhteistyöhön toimintamalli.

2 Osallisuuden ja osallistamisen vahvistaminen

Suomen perustuslain (11.6.1999/731) 2. § mukaan kaikilla tulee olla oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskuntaan, sen päätöksentekoon ja lähiympäristön kehittämiseen. Lainsäädäntö velvoittaa myös nuorten osallisuuden tukemiseen, sillä nuorisolain (72/2006) 8. § mukaan nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn ja nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. Nuorisolain (2006/72) mukaan nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiasta.

Yhteiskunnan eri toimijoiden tulisi osallistamalla ja aktivoimalla tukea yksilön oman osallisuuden tunteen rakentumista. Usein yksilöä osallistetaan ja aktivoidaan, mutta ei kuitenkaan anneta mahdollisuutta vaikuttaa varsinaisiin osallistumismuotoihin. Yhteiskunnan toimijoilta unohtuu usein, että osallistamisen ja aktiivoinnin painopiste tulisi olla yksilön osallistumiskynnyksen madaltamisessa ja osallisuuden mahdollisuuksien lisäämisessä. (Särkelä-Kukko 2014.)

Järjestöillä on hyvät mahdollisuudet edistää osallisuutta. Niiden kautta yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnan toimintaan. Järjestöille on tyypillistä vertaistuki, vapaaehtoistoiminta ja matala kynnys ihmisten kohtaamiselle. Nämä ovat asioita, jotka tukevat osallisuutta ja joita ei löydy miltään muulta sektorilta. Järjestöt toimivat lähellä ihmisiä ja heidän kanssaan. Jotta osallisuutta voi syntyä, järjestöissä tarvitaan oikeanlaisia innostajia, rakenteita ja uudenlaisia menetelmiä. Yhteistyö järjestöjen välillä nähdään mahdollisuutena ja keinona, jolla voidaan ylittää vanhoja rajoja ja lähteä toiminnassa liikkeelle yksilön lähtökohdista. Osallisuuden edistämisen kannalta erityisesti vertais- ja vapaaehtois-toiminta nähdään suurena mahdollisuutena. (Rouvinen-Wilenius 2014.)

2.1 Osallisuuden muodot

Osallisuudelle ei ole olemassa yhtä ainoaa määritelmää. Osallisuuden käsite on vaikeasti rajattava ja se saa usein käyttötarkoituksen mukaan erilaisia merkityksiä. Kun osallisuutta tarkastellaan laajasti, siihen voi sisällyttää sekä osallistumisen että osallistamisen. Osallisuus voi alkaa osallistamisesta, mutta pidemmällä aikavälillä täytyy syntyä omaehtoista osallistumista. Osallistuminen on aina vapaaehtoista ja omaehtoista. (Särkelä 2009; Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012.)

Cederlöf (1998) määrittelee osallistumisen kuulumiseksi yhteisöön ja yhteiskuntaan siten, että yksilö pyrkii niihin myös vaikuttamaan. Salmikankaan (2002) mukaan osallisuudessa osalliset ovat toiminnan subjektina. Henkilöllä on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itseä ja omaa elämää koskeviin asioihin ja päätöksiin. Henkilö myös ottaa vastuun tekemisistään.

Osallisuus on tunnetta kuulumisesta ja mukana olemisesta. Osallisuuden lähtökohtana on usein jonkinasteinen omaehtoisuus ja omakohtaisuus. (Kohonen & Tiala 2002.) Osallisuuteen voidaan kannustaa ja sitä voi lisätä vahvistamalla yksilön identiteettiä ja omia voimavaroja. Se ei kuitenkaan onnistu ylhäältä alas suuntautuvilla toimilla, vaan yksilön täytyy kokea asiat tärkeiksi oman elämänsä kannalta. (Rouvinen-Wilenius 2014.)

Osallisuuden voidaan katsoa olevan kansalaisen perusoikeus. Osallisuuden lisääntyminen lisää kansalaisen resursseja oman elämän hallinnassa ja kansalaisen valtaa sekä paikallisessa että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Osallisuuden lisäämisen vastakohtana on osattomuuden poistaminen, kuten syrjäytymisen torjunta. (Vehviläinen 2006.)

Sisäasiainministeriössä vuosina 1997–2002 toteutetun osallisuushankkeen mukaan osallisuus voi olla tieto-osallisuutta, suunnitteluosallisuutta, päätösosallisuutta tai toimintaosallisuutta. Tieto-osallisuus on helpoimmin toteuttava osallisuuden muoto, kuten kunnan tiedottaminen ja kyselyihin vastaaminen. Suunnitteluosallisuus on syvempää kunnan ja kuntalaisten välistä suunnitteluun liittyvää yhteistyötä. Päätösosallisuudessa kuntalaisten on mahdollista osallistua esimerkiksi palveluja koskeviin päätöksiin. Toimintaosallisuudessa kuntalaiset ovat itse toimijoita elinympäristönsä kehittämisessä. (Kohonen & Tiala 2002.)

Osallisuudessa on kyse kiinnittymisestä johonkin yhteisöön tai yhteiskuntaan sekä yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunteen syntymisestä. Osallisuus muodostuu pienistä asioista: kuulluksi ja huomioiduksi tulemisesta, sosiaalisista suhteista, mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään, keskusteluista ja kohtaamisista. Usein ihminen kokee olevansa osallinen työn, harrastusten tai osallistumis- ja vaikuttamistoiminnan kautta. Osallisuuden kokemukseen vaikuttaa se, voiko yksilö ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään yhteisössään ja se, miten niihin

yhteisössä suhtaudutaan. Vahvasti osallisuuden kokemukseen vaikuttaa myös se, kokeeko yksilö olevansa tärkeä ja arvostettu yhteisössään. (Särkelä-Kukko 2014.)

2.2 Nuorten osallisuus

Nuoruusiän katsotaan alkavan noin 11-vuotiaana ja päättyvän noin 25 ikävuoteen. Jokainen nuori kehittyy kuitenkin omalla tahdillaan. Varsinkin myöhäisnuoruudessa (noin 19–25 v.) nuori kasvaa itsenäiseksi aikuiseksi. Varhaisaikuisuuden (noin 20–28 v.) katsotaan kuuluvan nuoruuden ikävaiheeseen, koska nuoruusiässä ja varhaisaikuisuudessa on paljon samankaltaisia piirteitä. Varhaisaikuisuudessa nuoren minuus kehittyy ja hän rakentaa persoonallisia valmiuksiaan. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003; Turunen 2005.) Tässä opinnäytetyössä käytetään sanaa nuori kuvaamaan 18–29-vuotiasta henkilöä.

Nuoren persoona pääsee rakentumaan, kun hän on kosketuksissa ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tärkeää on, että nuorella on tunne, että hänen tarpeensa ja voimavaransa otetaan huomioon. Varhaisaikuisuudessa kehittyminen vaatii sosiaalisia yhteyksiä ja erityisesti niistä saatuja henkilökohtaisia kokemuksia. Nuoruuden lopulla nuoren maailma laajenee lähiympäristön ja perheen ulkopuolelle ja nuori sosiaalistuu vastuuta ottavaksi yhteiskunnan jäseneksi. Varhaisaikuisuudessa nuori haluaa löytää oman paikkansa yhteiskunnassa ja kokee yhteiskuntaan osallistumisen usein sekä haasteeksi että velvollisuudeksi. Nuori etsii yhteiskunnasta paikkaa, jossa hän voi käyttää omia kykyjään ja josta löytyy vastineita omille pyrkimyksille ja odotuksille. Lisääntynyt työttömyys tuo lisähaastetta työelämään kiinnittymiseen. (Dunderfelt 1999; Aaltonen ym. 2003; Turunen 2005.)

Tänä päivänä nuori elää yhteiskunnassa, jossa yksilön työuran merkitys on korostunut, ydinperheen merkitys on vähentynyt ja valinnanvapaus on lisääntynyt. Elinikäinen oppiminen on nyky-yhteiskunnassa keskeistä. Yksi ammatti ei enää takaa nuorelle varmaa työuraa vaan kouluttautumista tulee jatkaa läpi elämän. Nykynuoren työura muodostuu usein erilaisista pätkistä töitä ja koulutusta. Tieto- ja viestintäteknikan kehittyminen antaa nuorille paljon mahdollisuuksia. He käyt-

tävät tietoverkkoja opiskelussa, palvelujen ja tietojen hankinnassa sekä sosiaalisessa kanssakäymisessä. Tietoverkkojen avulla nuoret ovat interaktiivisia globaalin yhteisön jäseniä, mikä avaa heille myös uusia portteja. (Aaltonen ym. 2003.)

Nuoret muokkaavat itse omaa toimintakulttuuriaan, kun jo olemassa olevat toimintamuodot eivät vastaa heidän tarpeitaan. Käytännössä on usein todettu, etteivät perinteiset toimintamuodot vastaa uusia, muuttuneita olosuhteita ja yhteiskuntaa. Uusien toimintatapojen muodostaminen tapahtuu pääasiallisesti vaihtoehtoja kokeilemalla tai siirtämällä jossain muualla toimivan toimintamuodon omaan ympäristöön. (Lundbom 2002.)

Nuorten osallisuus toteutuu, kun he saavat olla mukana projektien ideoinnissa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Nuoret arvostavat sitä, että he näkevät oman toimintansa tulokset. Tärkeää on, että projektit lähtevät nuorten omista lähtökohdista ja heidän maailmansa kunnioittamisesta. Projekteissa tulisi myös luoda paikallisia verkostoja. Nuorten osallisuus ei ole vain projektin läpiviemistä vaan se on vuorovaikutuksellinen prosessi, jossa myös kehittämisprosessi on yksi tuotos. (Gretschel 2002.) Tunne osallisuudesta koostuu tiedosta, motivaatiosta ja vallan tunteesta. Nuori tarvitsee riittävästi tietoa. Hänellä tulee olla sisäinen tarve osallistua ja halua osallistua päätöksentekoon. Osallisuudessa on siis kysymys nuorten ja yhteiskunnan välisestä neuvottelusta siitä, kuinka paljon nuorille annetaan valtaa. (Vehviläinen 2006.)

Kunnissa nuorilla tulisi olla mahdollisuus osallistua palvelujen kehittämiseen. Vähimmäisvaatimuksena on, että nuorille pitäisi pystyä onnistuneesti tiedottamaan jo olemassa olevista palveluista. Toivottavaa olisi, että nuoria myös kuultaisiin, heidän näkökulmansa olisi työn lähtökohtana ja nuoret pääsisivät mukaan päätöksentekoon. Parhaimmillaan nuorten osallistuminen palveluiden kehitystyössä olisi sitä, että nuoret olisivat konkreettisia toimijoita kunnan palveluissa. (Gellin, Gretschel, Matthies, Nivala, Oranen, Sutinen & Tasanko 2012, 149.)

Vapaaehtoistoiminta on yksi osallisuuden muoto, johon osallistuminen viestii kansalaisten toimijuudesta ja keskinäisestä luottamuksesta. Vapaaehtoistoimin-

nassa on kyse erityisesti ruohonjuuritason osallistumisesta, johon varsinkin nuoret uskovat. Nuorten kokemus on, että tällainen matalan tason vaikuttaminen on päätöksentekoa ja hallintoa uskottavampaa. Lähes 40% suomalaisista nuorista on mukana vapaaehtoistoiminnassa. (Yeung 2002a.)

3 Vapaaehtoistoiminta

Suomalaisten käsitys vapaaehtoistoiminnasta on melko suppea, vaikka todellisuudessa toiminta on hyvin monipuolista. Tukea tuottavassa vapaaehtoistoiminnassa, esimerkiksi ystävätoiminnassa, vapaaehtoinen auttaa heikommassa asemassa olevaa. Osallistavassa vapaaehtoistoiminnassa vapaaehtoinen mahdollistaa asiakkaan osallistumisen esimerkiksi harrastustoimintaan. Vertaistoiminta on vapaaehtoistoiminnan muoto, jossa samankaltaisessa elämäntilanteessa olevat jakavat kokemuksiaan ja tukevat toisiaan. Toiminta on usein ryhmämuotoista, jolloin vapaaehtoinen toimii ryhmänohjaajana. Talkoo- keräys- ja tapahtumatoinnassa vapaaehtoisten rooli on suuri. Tällainen toiminta ei vaadi pitkäaikaista sitoutumista tai erityiskoulutusta. (Laimio & Välimäki 2011.)

Suomalaisten mielikuvat vapaaehtoistoiminnasta liittyvät usein järjestötoimintaan tai yleiseen hyvään. Käytännössä suomalaisten vapaaehtoistoiminta painottuu sosiaali- ja terveystalviuuihin, urheiluun ja liikuntaan sekä lasten ja nuorten harrastustoimintaan. (Yeung 2002b.) Suomessa kolmasosa ihmisistä voisi tehdä vapaaehtoistyötä, jos heille löytyisi mielekäs toiminnan muoto tai heitä kysyttäisiin mukaan vapaaehtoistoimintaan. Suomalaiset arvostavat vapaaehtoistoimintaa ja pitävät sitä merkityksellisenä. (Valliluoto 2014.)

Vuosi 2011 oli Euroopan komission vapaaehtoistoiminnan teemavuosi, jonka aikana toteutettiin tutkimus vapaaehtoistyöhön osallistumisesta Euroopassa. Tutkimuksen mukaan EU jäsenvaltioiden välillä on merkittävää vaihtelua vapaaehtoistyöhön osallistumisessa. Alankomaissa 57 % vastaajista teki vapaaehtoistyötä, kun Puolassa vastaava luku oli 9 %. Tutkimukseen osallistuneista suomalaisista 39 % vastasi osallistuneensa säännöllisesti tai epäsäännöllisesti vapaaehtoistyöhön. Enemmistö eurooppalaisista vapaaehtoistyötä tekevistä tekee vapaaehtoistyötä urheiluseuroissa (24 %), seuraavaksi eniten kulttuuri- ja taideyhdistyksissä (20 %) ja hyväntekeväisyysjärjestöissä (16 %). (Eurobarometri 2011.)

Epäitsekkyyks, pyyteettömyys ja tasa-arvoisuus ovat suomalaisille tärkeämpiä motiiveja vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle kuin monissa muissa maissa (Grönlund 2012).

Suomessa on Patentti- ja rekisterihallituksen (2015) mukaan hieman alle 140 000 rekisteröityä yhdistystä ja uusia yhdistyksiä rekisteröidään noin 2000 vuodessa. Järjestöjen oma näkemys vapaaehtoistoiminnan suhteen on myönteinen. Järjestöissä pidetään todennäköisenä, että vapaaehtoistoiminnan tarve kasvaa lähitulevaisuudessa. Vaikka järjestöissä on viime vuosina pienennetty vapaaehtoistyöhön käytettäviä resursseja, suurin osa järjestöistä uskoo tulevaisuudessa resursimäärien kääntyvän nousuun. Vapaaehtoistyöhön sitoutumisessa on Järjestöbarometrin mukaan ollut ongelmia, mutta tämänkin asian uskotaan paranevan tulevaisuudessa. (Järjestöbarometri 2014, 88-89.)

Suomessa järjestötoimintaa toteutetaan pitkälti vapaaehtois pohjalta. Vapaaehtoistoiminnan avulla yhteiskunnassamme pystytään järjestämään enemmän palveluita kuin pelkän palkatun työvoiman turvin. Varsinkin sosiaali- ja terveysjärjestöille vapaaehtoistoiminnalla on suuri merkitys. Monet järjestöt ovat huolissaan vapaaehtoistoiminnan tulevaisuudesta ja ne kaipaavat toimintaansa lisää vapaaehtoisia toimijoita. Toisaalta tutkimusten mukaan viime vuosina vapaaehtoisten määrä on suurimmalla osalla yhdistyksistä pysynyt ainakin ennallaan. Vapaaehtoistoiminnan määrä eri järjestöissä vaihtelee suuresti, joissakin järjestöissä koko toiminta perustuu vapaaehtoisuudelle, joissakin vapaaehtoisuus on yksi toiminnan muoto muiden joukossa. Osassa järjestöjä ei ole lainkaan vapaaehtoistoimintaa, vaan toiminta rakentuu ammatillisen työn varaan. (Pessi & Oravasaari 2010; Häyrynen 2015.)

Vapaaehtoistoiminta on yksi osa kolmannen sektorin toimintaa. Käsitteenä kolmas sektori on hyvin laaja. Se rinnastetaan usein ainakin käsitteisiin kansalaisyhteiskunta, epävirallinen sektori, yleishyödyllinen yhteisö, vapaaehtoissektori, yhteisötalous ja voittoa tavoittelematon sektori. Kolmannen sektorin toiminta voidaan määritellä riippumattomaksi julkisesta vallasta eikä toiminnan tavoitteena ole tuottaa voittoa. Toimintaan osallistuvat ihmiset ohjaavat toimintaa ja siihen osallistuminen on vapaaehtoista. (Pihlaja 2010.)

3.1 Vapaaehtoistoiminta käsitteenä

Vapaaehtoistoiminta määritellään palkattomaksi toiminnaksi, jota tehdään ilman taloudellista palkkiota. Vapaaehtoistoimintaa tehdään omasta vapaasta tahdosta ja se hyödyttää kolmatta osapuolta perheen ja ystävien ulkopuolella. Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa toimintaa. (Euroopan parlamentin mietintö 2008; Laimio & Välimäki 2011.) YK:n vapaaehtoistyön määritelmässä vapaaehtoistyö jaetaan neljään eri tyyppiin: vastavuoroinen apu ja vertaistuki, auttaminen, kampanjat ja edunvalvonta sekä osallistumalla vaikuttaminen (Valliluoto 2014). Myös Smith (2000) jaottelee vapaaehtoistoiminnan neljään eri lajiin: keskinäinen tuki ja oma-apu, palvelu toisia kohtaan, osallistuminen ja osallisuus sekä asioiden ajaminen. Pessi ja Oravasaari (2010) jakavat vapaaehtoistoiminnan kolmeen muotoon: keskinäinen tuki, auttaminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen. Se, mikä näistä osa-alueista milloinkin painottuu, riippuu toimintamaasta ja sen toimintakulttuurista. Yeungin (2002a) mukaan Suomessa vapaaehtoistoiminnan periaatteisiin ajatellaan kuuluvan vastavuoroisuus, tasa-arvoisuus, vapaaehtoisuus, yhteinen ilo ja ei-ammattimaisuus.

Pessi (2010) on tutkinut Raha-automaattiyhdistyksen avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoimintaa. Tutkimuksen mukaan järjestöjen toiminta perustuu vapaaehtoistyöhön 35 prosentilla vastanneista järjestöistä ja se on järjestöjen olemassaolon edellytys. 44 prosentilla vastanneista vapaaehtoistoiminta on tärkeä osa toimintaa, mutta keskeiset tehtävät toteutetaan palkatulla henkilöstöllä. Eniten järjestöt kaipaavat lisää toimijoita varainhankintaan, tukihenkilötoimintaan, tapahtumien järjestämiseen, vertaistukeen ja talkootyöhön. Tutkimukseen osallistuneista järjestöistä lähes 60 % kokee tarvitsevänsä enemmän koulutusta vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen ja koordinoimiseen. Uusia vapaaehtoisia rekrytoidaan mukaan eniten välittämällä tietoa nykyisten vapaaehtoisten kautta (54,3 %). Lähes puolet vastanneista järjestöistä kutsuu uusia ihmisiä mukaan henkilökohtaisesti. Marjovuon (2014) mukaan järjestömuotoisen vapaaehtoistoiminnan erottaa spontaanista vapaaehtoisuudesta sen suunnitelmallisuus. Järjestöt rekrytoivat uusia toimijoita systemaattisesti ja kouluttavat heitä suunnitelmallisesti itse vapaaehtoistoimintaan.

Vapaaehtoistoiminta tarjoaa hyvän mahdollisuuden ilmaista itseään sekä itselle tärkeitä asioita hyvinkin laaja-alaisesti ja syvällisesti. Laajasta vapaaehtoistoiminnan kentästä on mahdollista valita juuri sellainen alue, missä voi itseään parhaiten ilmaista. Toiminnassa oleva yhteinen päämäärä sekä edellyttää että luo yhteenkuuluvaisuutta toimijoiden kesken, mikä pienentää ihmisten välisiä hierarkisia eroja. Vapaaehtoistoimijat pyrkivät itse toimimaan mahdollisimman tasa-arvoisina riippumatta esimerkiksi sukupolvien tai kulttuurien välisistä eroista. Vapaaehtoistoiminnassa erilaisten ihmisten on mahdollista toimia keskenään vuorovaikutuksessa, oppia toisiltaan, synnyttää jotain uutta sekä ratkoa välillä ristiriitajakin. (Marjovuori 2014.) Tässä tutkimuksessa vapaaehtoistoiminnan käsitettä tarkastellaan järjestöjen tuottaman vapaaehtoistoiminnan kautta.

3.2 Nuoret ja vapaaehtoistoiminta

Nuoret ovat vapaaehtoistoiminnassa suomalaisten keskiarvoa aktiivisempia, vaikka muuten heidän on todettu olevan kansalaistoiminnassa passiivisia (Yeung, 2002b). Suomalaisista 15–25-vuotiaat ovat kaikkein auttamishaluisimpia. Nuoret ovat vanhempia henkilöitä valmiimpia auttamaan syrjäytyneitä, kehitysvammaisia, sairaita lapsia ja kehitysvammaisten kansalaisia eli ylipäänsä tuntemattomia ihmisiä. 25–29-vuotiaat nuoret ovat muita aktiivisempia osallistumaan erilaisiin rahankeräyskampanjoihin ja naapuriavun antamiseen. (Pessi 2008; Grönlund & Pessi 2008.) Erityisesti tämän ikäiset nuoret haluavat antaa rahallista apua kehitysvammaisten, sairaiden lasten, ikäihmisten, omien vanhempien, köyhien ja Suomessa asuvien pakolaisten auttamiseen. (Pessi 2008.)

Toisaalta Grönlundin ja Pessin (2008) mukaan nuoret toimivat vähemmän vapaaehtoisina kuin muut ikäryhmät. Nuorista vapaaehtoisina toimii 24 prosenttia, kun kaikista vastaajista vapaaehtoisina toimii 34 prosenttia. Nuorista kolmannes on valmis osallistumaan vapaaehtoistoimintaan tulevaisuudessa. Toisaalta neljännes nuorista ei usko toimivansa vapaaehtoistoiminnassa tulevaisuudessa.

Vapaaehtoistoiminta lisää nuorten kokemuksia omista vaikuttamismahdollisuuksistaan sekä kokemuksia toimia yhteiskunnassa. Koska vapaaehtoistyö on konkreettista ja siinä saavutetaan näkyviä tuloksia, se on kannustavaa ja aktiivisuutta edistävää. (Grönlund & Pessi 2008.) Pessi ja Oravasaari (2010) ehdottavat, että

nuorille tulee lisätä mahdollisuuksia saada konkreettisia kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta, jotta nuoria saataisiin mukaan järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan.

Työttömät osallistuvat työssäkäyviä vähemmän vapaaehtoistoimintaan. Osallisuuden kannalta on huomionarvoista miettiä, miten vältetään siltä, että syrjäytymisvaarassa oleva joukko ei jää toiminnan ulkopuolelle. (Grönlund & Pessi 2008.) Haasteena on, miten työttömät ja huono-osaisimmat ihmiset saataisiin mukaan järjestötoimintaan ja näin taata myös heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutensa. Tässä sosiaali- ja terveysjärjestöillä tulee olemaan tärkeä rooli ja niiden toimintaedellytyksiä ja toimintatiloja on syytä vahvistaa. Tulevaisuuden tavoitteena on, että mahdollisimman moni suomalainen löytäisi itselleen sopivan vaikuttamisen ja osallistumisen väylän. (Särkelä 2011.) Vapaaehtoistyö voi toimia syrjäytymisen ennaltaehkäisijänä, koska se kasvattaa sosiaalisia kontakteja, taitoja, itsetuntoa ja osallisuutta. Myös nuoret, jotka eivät ole löytäneet paikkaansa työelämässä, voivat löytää vapaaehtoistyöstä matalamman kynnyksen vuoksi mielekästä toimintaa. (Grönlund & Pessi 2008.)

Valliluodon (2014) mukaan yksi vapaaehtoistoimintaa hankaloittava tekijä on, etteivät kysyntä ja tarjonta kohtaa. Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen ja avun vastaanottamisen tulisi olla vaivattomampaa ja sille tulisi löytyä yhtenäinen toimintamalli. Mallin toivotaan sisältävän vapaaehtoisten välitystoiminnon ja luovan vapaaehtoisille uusia tapoja toteuttaa vapaaehtoistyötä. Toimintamallin myötä vapaaehtoistoimintaan olisi helpompi tulla ja toiminta saattaisi olla pitkäjännitteisempää. Malli voisi myös lisätä vapaaehtoistoiminnan määrää. Vapaaehtoistoiminnasta on tehty paljon hyviä oppaita, mutta ongelmana voi kuitenkin olla, että kaikki kiinnostuneet eivät löydä niitä ja näin hyvät käytännöt eivät tavoita kaikkia asiasta kiinnostuneita.

Järjestöt kaipaavat mukaan vapaaehtoisiksi toimijoiksi lisää miehiä ja nuoria aikuisia. Nuoria aikuisia halutaan mukaan, sillä heillä ajatellaan olevan uusia teko- tapoja ja ideoita, nuoret tuovat myös hyvää imagoa ja jatkuvuutta järjestölle. Va-

paaehtoisia tarvitaan lisää myös väestön ikääntymisen, juurettomuuden, syrjäytymisen, päihteidenkäytön ja maahanmuuton lisääntymisen myötä. (Pessi & Orava 2010.)

3.3 Kuntien ja järjestöjen yhteistyö

Suomalaisessa yhteiskunnassa on ollut erilaisia yhdistyksiä jo vuosikymmenien ajan (Lundbom 2002). 1990-luvun alussa talouslama edellytti eri toimijoiden resurssien yhdistämistä ja uusien yhteistyömuotojen kehittämistä. Tämä aiheutti asennemuutoksen, jonka seurauksena kuntien ja järjestöjen välisen yhteistyön oli mahdollista laajentua. Hyvinvointipalvelujärjestelmässä tarvittiin uusia toimintamuotoja, joissa perinteiset toimintasektorit oli mahdollista ylittää. Tämä ajattelu tuotti verkostoitumista eri tahojen kesken. (Yeung 2002a.)

Suomessa puhutaan vuosi vuodelta enemmän poliittisissa yhteyksissä kolmannesta sektorista. Monet kunnat ovat tavoitteissaan tuoneet esiin palveluidensa tehokkuuden ja tuottavuuden parantamisen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. (Pihlaja 2010.) Myös nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattuna tavoite kuntien, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuuden lisääntymisestä palvelutuotannossa. Tavoitteena on myös kansalaisten osallisuuden vahvistaminen ja yhteiskuntaan osallistumisen lisääminen ja monipuolistaminen. (Susiluoma 2010; Valtioneuvosto 2015.) Kunta-järjestöyhteistyö ei tule korvaamaan julkisia palveluita, mutta se täydentää palvelujärjestelmää tarjoamalla vapaaehtoisapua ja vahvistamalla hyvinvoinnin edellytyksiä. Tulevaisuudessa kunta-järjestöyhteistyölle on lisääntyvä tarve. (Karttunen, Kettunen & Piirainen 2013.) Pakkasen (2013) Kaakkois-Suomessa tekemän tutkimuksen mukaan kuntatoimijoiden ja järjestötoimijoiden yhteistyö on tällä hetkellä pitkälti tulevaisuuden suunnittelua ja visiointia. Yhteistyön hyötyjä on alettu kuitenkin tunnistamaan. Tutkimuksen mukaan kunnat tarvitsevat järjestöyhteistyötä tulevaisuudessa entistä enemmän.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2010 julkaisemassa sosiaali- ja terveyspoliittisessa strategiassa Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 tavoitteena on kaikkien ihmisten tasavertainen kohtelu, terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen sekä osallisuuden vahvistaminen. Osallisuuden vahvistamisessa on tavoitteena viranomaisten ja järjestöjen välisen yhteistyön lisääminen. Järjestöillä tulee olemaan

keskeinen rooli terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, ongelmien ehkäisemisessä ja uusien toimintamallien kehittämisessä. (STM 2010.)

Möttösen (2009) mukaan kuntien ja järjestöjen välisten suhteiden perusvaihtoehtoina voidaan pitää markkinasuhteita, hierarkisia suhteita ja verkostosuhteita. Markkinaohjauksessa kunnan tavoitteena on hyvinvointipalvelumarkkinoiden synnyttäminen eli kunta pitää järjestöjä pääasiassa palvelujen tuottajina. Markkinaperusteisessa toiminnassa kunta pyrkii kohtelemaan palvelujen tuottajia tasapuolisesti. Hierakisessa eli byrokraattisessa suhteessa järjestö on alisteisessa suhteessa kuntaan. Kunta voi esimerkiksi määritellä tarkoin minkälaista järjestön toiminnan tulee olla, jotta kunta myöntää järjestölle avustuksia. Kunta voi myös kuulla järjestöjä ja pyytää niiltä lausuntoja ja kannanottoja päätöksen valmistelussa, mutta asian ratkaisuvaiheessa vuorovaikutusta ei enää ole. Verkostosuhteessa kuntien ja järjestöjen välillä yhteistyö on tasavertaista ja niillä on yhteinen päämäärä eikä kumpikaan osapuoli tavoittele taloudellista voittoa. Aito verkostosuhde, joka pohjautuu keskinäiseen luottamukseen ja tasa-arvoisuuteen, edistää parhaiten kuntien ja järjestöjen kumppanuutta.

Tärkein edellytys kuntien ja järjestöjen yhteistyön onnistumiselle on yhteinen tavoite ja se, että yhteistyöstä hyötyvät kaikki yhteistyötahot. Myös toiminnan jatkuvuus, yhteydenpidon ja tiedottamisen sujuvuus ja toimintaan tarvittavat resurssit ovat tärkeitä edellytyksiä yhteistyön onnistumiselle, vaikkakin ne koetaan haasteellisina. Lähitulevaisuudessa kunnat eivät todennäköisesti pysty lisäämään järjestöille annettavaa taloudellista tukea. (Möttönen 2009; Karttunen ym. 2013.)

Kunnat pitävät kunta-järjestöyhteistyötä hieman hyödyllisempänä palvelujärjestelmän täydentäjänä kuin järjestöt. Sosiaali- ja terveysjärjestöille kunnat ovat tärkeimpiä yhteistyökumppaneita. Kuntien näkökulmasta ne ovat tärkeitä yhteistyöjärjestöjä, mutta vielä tärkeimmiksi koetaan kunnan omat toimialat ja oppilaitokset. Kunnat järjestävät yhdessä järjestöjen kanssa mm. valistustoimintaa ja terveyteen liittyviä luentoja. Järjestötoimijoiden ikääntyminen ja nuorten toimijoiden puute on hidasteena yhteistyön lisääntymiselle, kuten myös kuntatoimijoiden epävarmuus järjestöjen osaamisen tasosta. Järjestöjen kautta tuotetaankin erilaisia vähemmän ammatillista osaamista vaativia asioita ja matalan kynnyksen

palveluita. Kunnat kaipaavat lisää kolmannen sektorin toimintaa syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalialalle. Kolmannen sektorin apua tarvitaan myös lisää vanhusten hoitoon ja nuorten tukemiseen, liikunnan ohjaukseen, kulttuuritoimintaan ja ystävöimintaan. (Karttunen ym. 2013.)

Pessi (2008) on tutkinut suomalaisia auttajina ja luottamusta auttajiin. Pessin tutkimuksen mukaan suomalaiset ovat erityisen tyytyväisiä järjestöjen hyvinvointivastuuseen, mutta luottavat niiden tarjoamaan tukeen vähemmän kuin muun muassa kunnan, kirkon tai lähimmäisten apuun. Suomalaiset eivät kannata järjestöjen roolia kunnan ostopalvelujen tuottajana. Kuntien ja järjestöjen yhteistyö koetaan usein ongelmalliseksi, vaikka molemmilla tahoilla on yhteinen huoli ihmisten hyvinvoinnista. Järjestöihin kohdistuu suuria odotuksia sekä kuntalaisten että julkisen sektorin suunnalta.

Järjestöjen ottaessa roolia hyvinvointiyhteiskunnan yhtenä tuottajana ongelmaksi voi muodostua ammatillistuminen. Vapaaehtoistoimijat koulutetaan usein ammattitermein toimimaan ammatillisesti omat tunteensa halliten ja näin vapaaehtoistoiminta muistuttaa yhä enemmän ammatillista auttamistyötä. Ammatillaisuus on toisaalta vapaaehtoistoiminnan voima mutta toisaalta se voi vähentää toimintaan osallistumista ja karkottaa jäseniä. (Salmikangas 2002; Mönkkönen 2005; Grönlund & Pessi 2008.)

Pienissä maaseutukunnissa järjestöjen roolin vahvistumista palvelujentuottajina ei pidetä kovinkaan realistisena vaihtoehtona. Tätä estää etenkin rahoituksen puute ja järjestötoimijoiden ikääntyminen ja aktiivisten osallistujien puute. Maaseutukunnissa perinteisen järjestötoiminnan vahvistamista ja toiminnan tulosten esille tuomista pidetään tärkeämpänä kuin sitä, että kunnan ja järjestöjen roolia palvelujen tuottajina vahvistettaisiin. (Pihlaja 2010.)

3.4 Vapaaehtoistoiminta Savitaipaleella

Savitaipale on 3604 asukkaan kunta Etelä-Karjalan maakunnassa (Väestörekisterikeskus 31.1.2016). Matkaa Lappeenrantaan on 38 km ja Helsinkiin noin 200 km. Kunnan pinta-alasta 22 prosenttia on sisävesistöä ja kunnan asukastiheys on 7 asukasta / maakm². Savitaipale on vireä kesämökkikunta ja siellä on asukaslukuun suhteutettuna eniten kesämökkejä Etelä-Karjalassa. Savitaipaleella

toimii kunnan internetsivuilla olevien yhdistystietojen mukaan noin 90 erilaisia yhdistystä tai järjestöä. (Savitaipaleen kunta 2016.)

Vuonna 2014 kunnassa oli 367 18–30-vuotiaasta nuorta mikä oli noin 10 % silloisesta asukasluvusta. Vuoden 2014 lopussa Savitaipaleen asukkaista 47,4 % oli yli 65-vuotiaita ja alle 18-vuotiaita oli 15,5 % väestöstä. Perheiden määrä on laskenut tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2000 Savitaipaleella asui 1141 perhettä, kun vuonna 2014 perheitä oli 970. Nuorisotyöttömiä eli 18–24-vuotiaita oli vuonna 2014 16,3 prosenttia työvoimasta, kun kunnan työttömyysprosentti oli 12,3. (Sotkanet 2016.)

Sosiaali- ja terveystalvet kunnalle tuottaa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystalvet Eksote. Savitaipaleella nämä talvet tuotetaan hyvinvointiasemalla, jossa myös järjestöt, yritykset ja viranomaistoimijat järjestävät erilaista toimintaa tietoiltpäivissä, teematapahtumissa ja toimintaryhmissä. Talvetuohjaaja on tavattavissa kahtena päivänä viikossa ilman ajanvarausta. (Eksote 2016.) Jobi hankkeen yhtenä tavoitteena on lisätä järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä.

Savitaipaleen Nuorison Tuki ry toimii monitoimikeskus Morovassa, joka pitää sisällään nuorten työpajan, nuorisotilan, mopo- ja autopajan sekä etsivää nuorisotyötä. Myös mielenterveyskuntoutujat ja kehitysvammaiset ovat yhdistyksen toiminnassa mukana. Yhdistys tarjoaa 16–30-vuotiaille nuorille vuokra-asuntoja, joiden avulla pyritään tukemaan kauempana asuvien nuorten osallistumismahdollisuuksia. Nuorten Työpaja järjestää aktivoivaa ja elämönhallintaa tukevaa toimintaa alle 29-vuotiaille nuorille. Sen kautta nuori voi työkokeilupaikan, tuettua palkkatyötä tai kuntouttavaa työtoimintaa. Kohderyhmänä ovat nuoret, jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Savitaipaleella toimii lukio, jossa opiskelee vuosittain 75–85 opiskelijaa. Muita peruskoulun jälkeisiä jatko-opiskelupaikkoja Savitaipaleella ei ole. Kunnassa toimii kansalaisopisto, kuvataidekoulu ja musiikkiopisto. Musiikkiopistoa ylläpitää Savitaipaleen Musiikinystävät ry. (Savitaipale 2016.)

Savitaipale koostuu useista aktiivisista kylistä ja kyläyhdistysten toiminta nousi esiin myös tekemissämme nuorten haastatteluissa. Kyläyhdistysten todettiin järjestävän melko aktiivisesti erilaista toimintaa ja tapahtumia, kuitenkin osallistuja-

määrät näissä jäävät usein pieniksi. Monet haastatelluista nuorista osasivat mainita Savitaipaleen järjestöistä ja yhdistyksistä Suomen Punaisen Ristin, SPR:n, jonka toiminnasta tiedettiin vanhusten ulkoiluttaminen ja juttelemassa käyminen. Pessin (2008) tutkimuksessa 42 % suomalaisista mainitsi SPR:n auttavana järjestönä, kun muut järjestöt jäivät kauas taakse. Nuoret mainitsivat Savitaipaleen kuvataide- ja musiikkikoulun toiminnan sekä urheilutoiminnan olevan vireää. Myös Maaseutunuorten aktiivinen toiminta nousi esille.

Jobi -hanke

Jobi -hanke eli Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä – työtä ja osallisuutta nuorille -hanke on alkanut vuoden 2015 alussa Kaakkois-Suomessa. Hanke on ESR-rahoitteinen ja se kestää vuoden 2016 loppuun. Hankkeen toteuttajia ovat Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom sekä Saimaan ammattikorkeakoulu. Hankkeen toimenpiteitä toteutetaan yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden ja Kouvolan kaupungin kanssa. Hankkeen kohderyhmänä ovat 18–29-vuotiaat, erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevat, nuoret sekä järjestöjen avainhenkilöt. (Jobi -hanke 2014.)

Jobi -hankkeen tavoitteena on lisätä nuorten työllistymismahdollisuuksia yhdistysten palvelutuotannon vahvistuessa. Tavoitteena on myös vahvistaa nuorten osallisuutta ja työllistymisvalmiuksia löytämällä vapaaehtoistyöhön uudenlaisia toteuttamistapoja. Nuorten valmiuksia kansalaisyhteiskunnan toimijoina vahvistetaan. Hankkeen tarkoituksena on lisätä järjestöjen mahdollisuuksia työllistää heikossa työmarkkina-asemassa olevia nuoria. (Jobi -hanke 2014.)

Etelä-Karjalan alueella on hankkeen puitteissa toteutettu kolme eri pilottihankeä. Lappeenrannan Iso Apu -palvelukeskuksessa on käynnistetty kaveritoimintaa, jossa nuoret toimivat kavereina kehitysvammaisille nuorille. Sekä Rautjärvellä että Savitaipaleella toteutetaan pilottia liittyen hyvinvointiasemiin, nuoriin ja järjestöyhteistyöhön. Tavoitteena on näiden tahojen yhteistyön lisäämisen lisäksi viedä entisten terveysasemien imagoa enemmän hyvinvointiasemien suuntaan ja laajentaa hyvinvoinnin käsitettä. Näiden pilottihankkeiden lisäksi alueella on toteutettu järjestöille lakikoulutusta sekä tuotteistustyöpaja.

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja kehittämistehtävät

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää 18–29-vuotiaiden savitaipalelaisten nuorten näkemyksiä järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta sekä löytää nuorille uusia vapaaehtoistoiminnan muotoja. Nuorten ja hyvinvointiaseman henkilökunnan näkemykset viedään järjestötoimijoiden tietoisuuteen yhteistyön kehittämiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena on nuorten osallisuuden vahvistaminen kehittämällä nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä ja kehittämään tähän yhteistyöhön toimintamalli.

Kehittämistehtävät ovat seuraavat:

1. Tuottaa nuorten haastattelujen ja Jobi -hankkeen yhteydessä tehdyn hyvinvointiaseman henkilökunnan kyselyiden pohjalta ehdotuksia nuorten osallisuuden vahvistamiseksi yhdessä järjestöjen kanssa
2. Tuottaa tietoa nuorten osallisuuden kokemuksista järjestöjen tuottamassa vapaaehtoistoiminnassa
3. Tuottaa tietoa järjestöjen kokemuksista nuorten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan
4. Tuottaa toimintamalli nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyöhön yhdessä eri toimijoiden kanssa

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyömme on tutkimuksellinen kehittämistehtävä. Tutkimuksellinen kehittäminen etenee prosessina tavoitteenmäärittelystä suunnittelun kautta niiden mukaiseen toteutukseen. Tavallisesti kehittämistehtävässä on tarkoitus kehittää ja muuttaa jotain konkreettista asiaa eikä niinkään tuottaa tietoa tutkimuksen merkityksessä. Toimintaa ohjaa tavoitelähtöisyys. Tutkimuksellinen kehittämistehtävä on tutkimuksen ja kehittämisen rajapinnalla, tehtävässä on sekä tutkimusta että kehittämistä. Lähtökohtana on kehittämistoiminta, mutta tutkimusta hyödynnetään. (Toikko & Rantanen 2009.) Palveluita kehitettäessä asiakkaiden mukaan ottaminen arviointiin ja kehittämiseen on tärkeää, koska heillä koetaan olevan

tietoa, josta on hyötyä palveluita kehitettäessä. Asiakkaiden kokemukset toimivat muutosvoimana työn kehittämisessä. (Krogstrup 2004.) Tässä tutkimuksessa tavoitteena on kehittää nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä nuorilta saadun tutkimuksellisen tiedon pohjalta.

Käytämme opinnäytetyössämme laadullista tutkimusmenetelmää, koska tutkimuksen kohteina ovat 18–29-vuotiaat Savitaipaleella asuvat nuoret, joiden näkemyksiä selvitämme työssämme. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on tutkittavan asian tulkitseminen ja ymmärtäminen, ja mielenkiinnon kohteena on tutkimukseen osallistuvan subjektiivinen kokemus (Kylmä & Juvakka 2007). Laadullinen tutkimus kuvaa sitä, mikä on ihmisten kokemus ympäröivästä maailmasta (Kananen 2014, 19). Laadullisessa tutkimuksessa osallistujia ei valita satunnaisotannalla vaan osallistujat valitaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusongelmaan liittyen sekä tutkimukseen osallistujilla ja tutkijalla on läheinen yhteys. Tutkija menee tutkimukseen osallistujien pariin tekemään tutkimusta realistisessa ympäristössä, millä saattaa olla positiivinen vaikutus haastattelujen onnistumiseen. (Eskola & Vastamäki 2007; Kylmä & Juvakka 2007; Kananen 2014, 19.)

Laadullisen tutkimuksen tutkimusprosessi ei ole suoraviivainen vaan analyysi- ja tiedonkeruuvaiheet lomittuvat varsinaisen tutkimusprosessin kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto kerätään mahdollisimman avoimin menetelmin ja aineiston analysoinnin kautta määrittyy, onko aineistoa kerätty riittävästi. Laadullisessa tutkimuksessa tiedonkeruuta jatketaan niin kauan, että ymmärrys tutkittavasta asiasta syntyy. Tämä asettaa kysymyksiä siitä, milloin voidaan tietää, että aineisto alkaa toistaa itseään. Kerättävän tiedon määrää ei voi etukäteen määritellä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013; Kananen 2014, 18-19.)

5.1 Kohderyhmät

Opinnäytetyössämme on kolme kohderyhmää, joista ensimmäinen on Savitaipaleen hyvinvointiaseman henkilökunta. Jobi -hankkeen toimesta on tehty kaksi järjestöyhteistyökyselyä (liitteet 1 ja 2) Savitaipaleen ja Rautjärven hyvinvointiasemien henkilökunnille. Näistä kyselyistä saadut aineistot olemme saaneet käyttömme opinnäytetyön toteutusta varten.

Opinnäytetyömme toinen kohderyhmä on Savitaipaleella asuvat 18–29-vuotiaat nuoret (N=11). Ikärajaus on sama kuin Jobi -hankkeen kohderyhmä. Jobi -hankkeen kohderyhmänä on heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret. Me olemme kuitenkin sopineet yhdessä hanketyöntekijän kanssa, että emme rajaa tutkimukseen osallistujia heidän sosiaalisen asemansa mukaan. Kaikkien nuorten mielipide on yhtä tärkeä. Perustelemme rajausta myös sillä, että järjestöyhteistyön lisääminen nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman kanssa on nuorten osallisuutta lisäävää toimintaa ja siihen ovat tervetulleita mukaan kaikki nuoret, eivät vain heikossa työmarkkina-asemassa olevat.

Opinnäytetyömme kolmas kohderyhmä on Savitaipaleella toimivien järjestöjen järjestötoimijat. Järjestötoimijat kutsuttiin koolle yhteiseen tapaamiseen, jossa oli paikalla kuusi järjestöjen edustajaa. He edustivat kaikkiaan kahdeksaa eri järjestöä.

5.2 Tiedonkeruumenetelmät

Savitaipaleen ja Rautjärven hyvinvointiasemien henkilökunnille Jobi -hankkeen tekemiin järjestöyhteistyökyselyihin saatiin yhteensä 22 vastausta, joista jätimme pois seitsemän Rautjärvellä työskentelevän vastaukset, koska opinnäytetyömme kohdentuu Savitaipaleelle. Olemme saaneet hankkeelta luvan käyttää näiden kyselyjen vastauksia opinnäytetyössämme

Otimme sähköpostitse tai puhelimitse yhteyttä neljään eri tahoon, joista tiesimme tavoittavamme kohderyhmään sopivia nuoria. Sähköpostissa ja puhelimesta kerroimme tutkimuksestamme ja kysyimme kiinnostusta osallistua siihen. Toimitimme heille saatekirjeen (liite 3) sähköpostitse. Yksi taho ei ollut kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen. Yhdessä paikassa kävimme etukäteen kertomassa tutkimuksesta ja sovimme läsnäolijoiden kanssa teemahaastattelun ajankohdan. Kahden muun kiinnostuneen tahon kanssa sovimme haastatteluajat sähköpostitse. Haastattelut toteutimme kolmena eri päivänä. Kaikki haastattelut toteutimme Savitaipaleella menemällä nuorten omaan ympäristöön. Ensimmäiseen haastatteluun osallistui kaksi nuorta, toiseen viisi nuorta ja kolmanteen neljä nuorta.

Keräsimme tietoa nuorilta teemahaastattelun avulla. Haastattelun teemat (liite 4) nousivat opinnäytetyön kehittämistehtävistä. Teemahaastattelussa keskusteltavat teemat on mietitty etukäteen sen mukaan, mitä tutkija haluaa saada tutkittavasta asiasta selville. Valittujen haastatteluteemojen avulla tutkija pyrkii ymmärtämään haastateltavien mielipiteiden ja ajatusten kautta tutkittavaa asiaa. Haastattelut tehdään haastateltavan ehdoilla ja siinä edetään sen mukaan, mitä haastateltavan vastauksista nousee esille. Tutkija voi tehdä tarkentavia kysymyksiä ja näin täsmentää vastauksia kohdentumaan aihealueeseen. Tutkijan tavoitteena on saada tutkimuksen tarkoituksen kannalta merkityksellisiä vastauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009; Kananen 2014, 70, 72, 76.)

Nuorten haastattelut suoritimme ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelussa keskustelusta on mahdollisuus tulla moniulotteisempaa kuin yksilöhaastattelusta. Ryhmässä osallistujien välille syntyy vuorovaikutusta, jolloin ajatusten vaihto voi luoda uusia ideoita ja merkityksiä. (Kylmä & Juvakka 2007.) Osallistuimme molemmat kaikkien ryhmähaastatteluiden toteuttamiseen. Ennen haastattelun aloittamista osallistujat allekirjoittivat suostumuslomakkeen (liite 5) haastatteluun osallistumisesta. Jokainen haastattelu kesti 30–40 minuuttia. Nauhoitimme kaikki haastattelut, jotta meidän ei tarvinnut keskittyä muistiinpanojen tekemiseen.

Järjestimme yhdessä projektikoordinaattorin kanssa Savitaipaleella tapaamisen paikallisille järjestötoimijoille. Otimme yhteyttä Länsi-Saimaan Sanomien toimittajaan saadaksemme lehden avulla näkyvyyttä tälle tapaamiselle. Lehdessä julkaistiin artikkeli liittyen opinnäytetyöhömme, Jobi -hankkeeseen ja järjestötapaamiseen. Teimme järjestötapaamisesta posterin, jota levitettiin järjestötoimijoille sähköpostin välityksellä. Postereita laitettiin esille myös Savitaipaleen hyvinvointiasemalle.

Järjestötapaamisessa esiteltiin läsnäolijoille nuorten ja henkilökunnan kyselyistä saadut tulokset sekä kuultiin järjestöjen edustajien ajatuksia, mielipiteitä ja tarpeita yhteistyön kehittämiseksi. Jobi -hankkeen puolesta esitettiin yhdistysinfo.fi sivusto ja kerrottiin, mitä hankkeessa on tehty Kaakkois-Suomessa. Tilaisuudessa oli paikalla Länsi-Saimaan Sanomien toimittaja ja keskustelutilaisuudesta julkaistiin artikkeli lehden seuraavassa numerossa. Kokosimme nuorten haastatteluiden keskeisimmistä tuloksista yhteenvedon (liite 6), joka jaettiin järjestöjen

edustajille keskustelun tueksi. Tilaisuus nauhoitettiin, jotta meidän ei tarvinnut keskittyä muistiinpanojen tekemiseen. Tapaaminen kesti noin kaksi tuntia. Kaikki paikalla olijat osallistuivat aktiivisesti keskusteluun.

5.3 Aineiston analysointi

Sisällönanalyysi on analyysimenetelmä, jossa aineistoa eritellään, siitä etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja ja sitä tiivistetään. Sisällönanalyysissä tarkastellaan ja sanallisesti kuvaillaan valmiiksi tekstimuodossa olevien aineistojen tekstin sisältöä. Sisällönanalyysillä muodostetaan tutkittavasta aiheesta tiivis kuvaus. Tarkoituksena on kytkeä saadut tulokset laajempaan kokonaisuuteen ja aikaisempiin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002.)

Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tarkoitetaan sekä laadullista sisällönanalyysia että määrällistä sisällön erittelyä. Laadullista sisällönanalyysia voidaan myös jatkaa tuottamalla määrällisiä tuloksia. Laadullinen sisällönanalyysi aloitetaan pilkkomalla aineisto pieniin osiin. Aineistoa teemoitellaan ja tyypitellään ja lopuksi aineisto uudelleenjärjestellään kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002.)

Hyvinvointiasemien henkilökunnille tehtyjä kyselyitä emme ole itse analysoineet. Jobi- hankkeen kautta saimme kyselyiden tuloksista valmiiksi kootun yhteenvedon. Tätä aineistoa olemme käyttäneet opinnäytetyön yhteenvedon tekemisessä yhdessä sekä nuorten että järjestötoimijoiden näkemysten kanssa.

Nuorilta saadun aineiston analysoinnin aloitimme nauhoitettujen ryhmähaastattelujen auki kirjoittamisella. Haastavaksi litteroitavaksi osoittautui haastattelu, jossa oli paljon häiritseviä haastatteluun kuulumattomia ääniä, muun muassa muiden ihmisten ääniä. Tämän jälkeen luimme litteroitua aineistoa useaan kertaan, jotta saimme kokonaiskuvan aineistosta.

Haastatteluista saadut materiaalit luokitellaan niistä nousevien aiheiden ja teemojen perusteella. Tarkoituksena on kiteyttää haastatteluista ja kyselyistä nousevat asiasisällöt ja tarkastella niitä opinnäytetyön kehittämistehtävien valossa.

Analysoimalla tutkimusmateriaalia tutkijan tulisi tiivistää ja tulkita sekä käydä vuoropuhelua omien ajatusten, teorian ja tutkimustulosten välillä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 73-74.)

Tekstistä alleviivasimme tutkimuksen kehittämistehtäviin vastaavat ilmaisut. Alleviivatut suorat lainaukset muutimme pelkistetyiksi ilmaisuiksi (Taulukko 1).

Suora lainaus haastattelusta	Pelkistetty ilmaus
”Sen takia just kun siit ei sinällään saa mitään konkreettista hyötyä, kun hyvän mielen...”	Toiminnasta ei saa konkreettista hyötyä.
”Ja ehkä just se, että joku tulis vaikka tänne kertomaan siitä, että miten semmoseen pääsee mukaan...”	Tiedon tuominen lähelle.
”... et sais vähän niinku uutta näkökulmaa elämään ylipäätään, et se avais omia silmiäkin.”	Uusien näkökulmien saaminen.

Taulukko 1. Esimerkki suorien lainausten muokkaamisesta pelkistetyiksi ilmauksiksi.

Vertailimme pelkistettyjä ilmauksia toisiinsa ja etsimme niistä samankaltaisuuksia. Tässä vaiheessa palasimme useaan otteeseen alkuperäiseen aineistoon varmistaaksemme, että olimme tulkinneet oikein haastateltavien puheen. Lajittelimme pelkistettyjä ilmaisuja kehittämistehtäviemme mukaisesti. Joihinkin ryhmiin pelkistettyjä ilmaisuja tuli enemmän, joihinkin muutamia.

Seuraavaksi yhdistimme samankaltaiset pelkistetyt ilmaukset alaluokiksi (Taulukko 2). Alaluokat nimesimme niin, että nimi kuvaisi mahdollisimman hyvin sen alla olevia pelkistettyjä ilmauksia. Alaluokkien nimiä muokkasimme moneen kertaan, jotta löysimme sopivimmat nimet.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Tulee liikaa vastuuta itselle Oman onnen varaan jääminen Vastuu kasaantuu yhdelle henkilölle Vastuu toiminnasta jää vain omille harteille	Liiallinen vastuu

Taulukko 2. Esimerkki alaluokan muodostamisesta yhdistämällä pelkistettyjä ilmauksia.

Etenimme sisällönanalyysissä yhdistämällä syntyneet alaluokat yläluokiksi (Taulukko 3). Sekä alaluokkia että yläluokkia muodostaessa vertailimme ilmaisuja jatkuvasti toisiinsa.

Alaluokka	Yläluokka
Sitoutuminen arveluttaa	Sitoutumishaluttomuus
Liiallinen vastuu	
Ajanpuute	

Taulukko 3. Esimerkki yläluokan muodostamisesta yhdistämällä alaluokkia.

Analyysi voisi edetä vielä yläluokkien yhdistämisellä pääluokiksi. Yritimme muodostaa pääluokkia, mutta totesimme sen tarpeettomaksi. Muodostamamme pääluokat eivät mielestämme enää vastanneet kehittämistehtäviin vaan niissä tieto jäi liian yleiselle tasolle. Analyysin koko prosessi on kuvattu kuvassa 1.

Kirjoitimme nauhoitetut haastattelut tekstiksi.

Luimme haastatteluja saadaksemme yleiskuvan aineistosta.

Alleviivasimme tekstistä kehittämistehtäviin vastaavat ilmaisut.

Nuorten ryhmähaastattelut N=11

Suora lainaus: "Varmaan ainakin jos tätä kautta pääsee kokeilemaan tavallaan... tavallaanhan sekin on niinkun työtä. Voi vaik niinkun kiinnostus herätä ja voikii vaik hakeutua jollekin alalle, eri alalle tai opiskella. Samalla vähän niinkun sellasta eri alojen kokeilua se hommakin omalla tavallaan jos hypää ihan uusiin. Kokee olevansa jotenkin hyödyllinen tai tärkeä."

Pelkistimme suorat lainaukset.

Vertailimme pelkistettyjä ilmauksia toisiinsa ja etsimme niistä samankaltaisuuksia.

Yhdistimme samankaltaiset pelkistetyt ilmaukset alaluokiksi.

pääsee kokeilemaan → päästä kokeilemaan

voi vaik niinkun kiinnostus herätä ja voikii vaik hakeutua jollekin alalle → mielenkiinnon herääminen uuden alan löytämiseksi

kokee olevansa jotenkin hyödyllinen tai tärkeä → kokee olevansa hyödyllinen

kokeileminen pidäkö toiminnasta

toimintaa voi tulla kokeilemaan ilman sitoutumispakkoa

päästä kokeilemaan

→ Alaluokka: kokeilun mahdollistaminen

Yhdistimme alaluokat yläluokiksi.

matala kynnys osallistua

sitoutuminen omilla ehdoilla

kokeilun mahdollistaminen

→ Yläluokka: toiminnan sisällön kehittäminen

Kuva 1. Koko analyysiprosessin kulku.

Järjestötapaamisessa nauhoitetun materiaalin analysoimme teemoittelemalla. Teemoittelussa materiaalista etsitään keskenään yhteneviä tai eroavia asioita luokittelun kaltaisesti. Aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään uudestaan erilaisten teemojen mukaisesti. Teemoittelussa pääpaino on teemojen sisällössä, lukumäärillä ei niinkään ole merkitystä. Teemat voivat nousta joko aineistolähtöisesti kerätystä materiaalista tai teoriataustasta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009; Tuomi & Sarajärvi 2009.) Tässä tapauksessa keskeiset teemat nousivat järjestötapaamisen keskustelumateriaalista. Nauhoitetta kuuntelimme monta kertaa, jotta osasimme nostaa oikeat asiat esiin, eikä mitään tärkeää jäänyt huomaamatta. Samalla saimme kokonaiskuvan aineistosta.

6 Hyvinvointiaseman henkilökunnan ehdotukset nuorten osallisuuden vahvistamiseksi järjestöyhteistyössä

Tällä hetkellä hyvinvointiasemat tekevät järjestöyhteistyötä ensisijaisesti terveys- ja eläkeläisjärjestöjen kanssa, esimerkiksi Suomen Punainen Risti, Sydänyhdistys ja Reumayhdistys. Hyvinvointiaseman henkilökunta viestittää ja tiedottaa järjestöjen toiminnasta. Henkilökunnan mukaan järjestöjen toiminta hyvinvointiasemilla on pääsääntöisesti ryhmämuotoista. Järjestöyhteistyön hyötyinä henkilökunta näkee palveluiden monipuolistumisen ja sen koetaan antavan tukea hoitajien hoitotyössä. Yhteistyö tuo iloa ja virkistystä ja se tarjoaa vertaistukea sekä lisää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Mahdollisuutena nähdään yksinäisyyden ja pahoinvoinnin ehkäiseminen. Järjestöjen kautta saadaan tietoa monista eduista ja sairauksista.

Henkilökunnan mukaan asiakkaiden ohjautumista järjestöjen toimintaan voisi edistää järjestöjen aktiivisemmalla ja näkyvämmällä tiedottamisella. Järjestöjen yhteystietojen tulisi olla ajan tasalla ja näkyvillä. Järjestöt voisivat esimerkiksi jättää esitteitä hyvinvointiasemalle. Järjestötoimijoiden toivotaan tulevan selkeästi ihmisten pariin.

Järjestöyhteistyön sujumiseksi toivotaan henkilöä, joka kehittäisi ja koordinoisi yhteistyötä järjestöjen ja hyvinvointiaseman välillä. Tämä henkilö voisi myös

tehdä yhteistyötä koulujen kanssa. Järjestöjen ja hyvinvointiaseman välisen yhteistyön kehittäminen tulisi suunnitella hyvin alusta alkaen. Hyvinvointiasemat voisivat tarjota järjestöjen käyttöön ilmaisia kokoontumistiloja.

Henkilökunnan kyselyyn vastanneet esittivät ehdotuksia uusista hyvinvointiaseman ja järjestöjen välisistä yhteistyömuodoista. Vastaajat ehdottivat esimerkiksi erilaisten teemapäivien järjestämistä, tietoiskuja ja luentoja. Varsinkin ikäihmiset tarvitsevat apua ja toimintaa toimintakykynsä tukemiseksi, kuten kauppa-apua, ulkoiluttajaa ja seuraa. Tähän toimintaan ehdotetaan nuorten mukaan ottamista. Heille voisi maksaa työstä pienen korvauksen.

Toisessa kyselyssä henkilökunnalta kysyttiin, miten nuoret voisivat osallistua hyvinvointiaseman toimintaan ja osaltaan helpottaa henkilöstön työtä järjestämällä hyvinvointiasemalla ryhmämuotoista toimintaa. Tähän oli annettu 11 valmista vastausvaihtoehtoa. Savitaipaleella kaikki vastaajat toivovat ulkoiluttamisapua. 75 % vastaajista toivoo musiikkia, esimerkiksi yhteislaulua ja karaokea sekä IT - opastusta. 50 % vastaajista toivoo liikuntaa, lukupiirejä ja muistelua. 25 % toivoo askartelua ja käsitöitä sekä liikunnallista toimintaa kuten tasapainotreeniä, tuolijumppaa ja pelailua.

Lähes kaikkien vastaajien mielestä vapaaehtoistoimintaa tulisi järjestää mieluiten arkisin iltapäivällä. Henkilökunta olisi itse valmis tiedustelemaan asiakkaiden tarpeita ja tiedottamaan toiminnasta jalkauttaakseen uudenlaista vapaaehtoistyön mallia hyvinvointiasemalle. Kukaan henkilökunnan kyselyyn vastanneista ei olisi itse valmis osallistumaan ryhmän toimintaan.

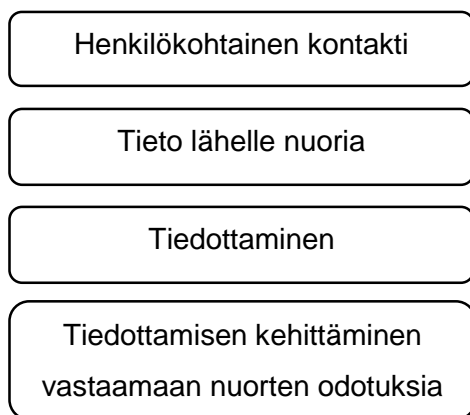
7 Nuorten ehdotukset osallisuuden vahvistamiseksi järjestöjen tuottamassa vapaaehtoistoiminnassa

Nuorten haastatteluiden analyysin tulokset kuvataan neljän teeman kautta: mitkä asiat edistävät ja mitkä estävät nuorten osallistumista järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan sekä mitä odotuksia nuorilla on järjestötoimijoilta ja järjestöjen tuottamalta vapaaehtoistoiminnalta. Viimeisimpänä käsitellään nuorten ideoita uusista vapaaehtoistoiminnan muodoista. Näiden teemojen sisään on muodostettu ylä- ja alaluokkia.

7.1 Järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista edistävät tekijät

Tiedon tuominen henkilökohtaisesti ajanmukaisin välinein nuorten luokse

Tiedon tuominen henkilökohtaisesti ajanmukaisin välinein nuorten luokse käsittelee vapaaehtoistoiminnan tiedottamiseen ja rekrytointiin liittyviä asioita (Kuva 2).

Kuva 2. Tiedon tuominen henkilökohtaisesti ajanmukaisin välinein nuorten luokse

Haastateltujen nuorten mielestä järjestötoimintaan mukaan lähtemistä edistää, kun heitä pyydetään toimintaan mukaan henkilökohtaisesti. Pyytäjän tulee osata houkutella nuorta ja markkinoida osallistumisen hyötyjä. Soittaminen tai kylässä käyminen nousivat haastatteluissa esiin hyvinä kontaktin ottamisen muotoina varsinkin sellaisten nuorten kohdalla, jotka eivät ole juuri missään mukana. Nuoret kokevat tärkeänä, että saman ikäinen pyytää heitä mukaan toimintaan.

“Se vois olla vaikka puhelinsoitto, jos tietää numeron, että hei meillä on tällainen, tulisitko mukaan.”

“Varmaan se semmoinen kohtaaminen on se avainsana, että soittaa tai käy vaikka kylässä ja juttelee.”

Nuorten mukaan järjestöjen tulee tuoda tietoa toiminnastaan sinne, missä nuoret ovat. Järjestöjen ja koulujen tulee tehdä yhteistyötä tiedottamisen ympärillä, jotta tieto saavuttaa nuoret ja näin edistää heidän mukaan lähtemistään. Jo järjestötoiminnassa mukana oleva voisi tulla esimerkiksi koululle kertomaan henkilökohtaisia kokemuksiaan toiminnasta. Nuoret eivät viitsi itse etsiä tietoa järjestöjen toiminnasta vaan he odottavat, että tietoa tuodaan heidän lähelleen.

“Joku tulis vaikka tänne kertomaan siitä, että miten semmoseen pääsee mukaan ja mitä siellä on tarjottavaa, minkälaista vapaaehtoistyötä just, et koska et sä sitä ite kerkee just siinä arjessa käydä etimään.”

Järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista edistää, että nuoret tietävät kaiken kaikkiaan enemmän järjestöjen toiminnasta ja mistä tietoa järjestöistä voi etsiä. Järjestöt ovat nuorille melko näkymättömiä. Nuoret tietävät omalla paikkakunnallaan toimivista järjestöistä nimeltä vain muutaman. Haastatteluissa nousi esiin nuorten kiinnostus järjestöjä kohtaan ja halu tietää niiden toiminnasta. Yksi haastateltavista oli etsinyt tietoa järjestöistä kunnan internet-sivuilta. Kukaan haastateltavista ei tiennyt Yhdistysinfo -sivustosta. Sivustolle on koottu tietoa Kaakkois-Suomessa ja Loviisassa toimivista järjestöistä, yhdistyksistä ja järjestöjen tuottamasta toiminnasta sekä avoimista vapaaehtoistehtävistä (Yhdistysinfo).

“Vaan jotenkin se, että ainakin ittee edistäis enemmän se, että niinku tietäisin asioista enemmän, varmaan auttais paljon.”

Haastatteluissa tuli ilmi, että järjestöjen tulee olla aktiivisempia toimintansa markkinoinnissa nuorille. Aktiivinen ja jatkuva markkinointi edistää nuorten osallistumista järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan. Toimintaan mukaan lähtemisen mahdollisuus pysyy mielessä, kun tiedottaminen ei ole vain kertaluonteista. Internet-sivujen ajan tasalla pitäminen ja sivujen aktiivinen päivittäminen on haastateltujen nuorten mielestä tärkeää. Myös facebookissa tiedottaminen tavoittaa nuoret.

“Niin ilmoittelisivat, että nyt tällasta on tulossa lähtekää mukaan ja mainostais jotain.”

Tämän opinnäytetyön tulokset tukevat aikaisempia tutkimuksia ja projektien näkemyksiä henkilökohtaisen kontaktin tärkeydestä ja merkityksellisyydestä. Nuorten kiinnostuksen herättäminen edellyttää kasvokkain kohtaamista. Suora kontakti nuoriin on ollut merkittävä tekijä nuorten vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Rekrytoijan tulisi jollain lailla olla osallisena myös nuorten vapaaehtoistoinnassa, koska asioiden henkilöityminen on nuorille tärkeää. (Mäkelä & Peltonen 2012; Piirainen & Kettunen 2013; Marjovuuo 2014.)

Myös Häyrinen (2015) toteaa, että henkilökohtainen kontakti on toimivin rekrytoinnin muoto. Hänen mukaansa järjestöjen rekrytoinnin pitää olla houkuttelevaa ja siinä on tärkeää käyttää monipuolisesti erilaisia viestintämuotoja. Pessin (2008) tutkimusten mukaan tehokkaimpia rekrytoinnin muotoja ovat sekä kasvokkain että tuttavien välityksellä tapahtuva rekrytointi. Molemmat keinot ovat hitaita, mutta toisaalta myös toimintaan sitoutumisen kannalta toimivia. Myös Yeungin ja Grönlundin (2005) sekä Marjovuon (2014) mukaan kaverin tai ystävän kautta on helpompi lähteä toimintaan mukaan.

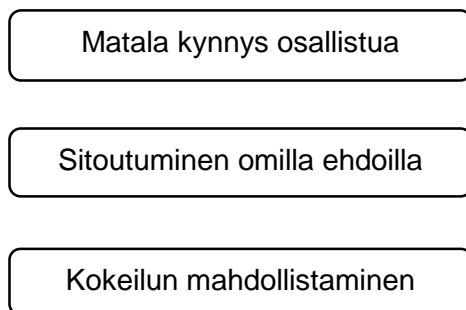
Yeung (2002b) toteaa tutkimuksessaan, että nuoret eivät ole lähteneet mukaan vapaaehtoistoimintaan, koska heitä ei ole pyydetty ja tästä syystä he eivät ole tulleet ajatelleeksi asiaa. Kaksi kolmesta vapaaehtoistoiminnan ulkopuolella olevasta nuoresta lähtisi mukaan toimintaan, jos heitä pyydetäisiin mukaan. Myös Nuorisobarometrin (2012) mukaan 24 % nuorista ei ole lähtenyt mukaan vapaaehtoistoimintaan, koska heitä ei ole pyydetty.

Nuoret ovat itse ehdottaneet järjestöjen rekrytointikanaviksi jäsenien omia sosiaalisia verkostoja ja paikallisten järjestöjen toiminnan tunnettavuuden lisäämistä parantamalla tiedottamista (Marjovuuo 2014). Osa aikaisemmista tutkimuksista esittää vastakkaisen näkemyksen, ettei sosiaalinen media ole hyvä keino edistää nuorten mukaan lähtemistä. Sähköinen markkinointi ei johda yhtä tehokkaaseen rekrytointiin kuin henkilökohtaisen kontaktin ottaminen nuoriin. (Mäkelä & Peltonen 2012; Piirainen & Kettunen 2013; Marjovuuo 2014.)

nen 2012; Piirainen & Kettunen 2013.) Yeung (2002b) toteaa, että erityisesti tarvitaan juuri nuorille suunnattua informaatiota vapaaehtoistoiminnasta. Toimintaa ja informaatiota suunniteltaessa tulisi erityisesti huomioida nuorten sosiaalisuus ja verkostojen merkitys.

Toiminnan sisällön kehittäminen

Toiminnan sisällön kehittäminen käsittelee toimintaan sitoutumista ja toiminnan kokeilun mahdollistamista sekä matalaa kynnystä osallistua toimintaan (Kuva 3).

Kuva 3. Toiminnan sisällön kehittäminen

Nuoret toivat esiin näkemyksen siitä, että kynnyks järjestöjen toimintaan osallistumiseen tulee olla matala. Toimintaan osallistumisen tulee olla helppoa ja nopeasti toteutettavaa, koska haastateltujen nuorten elämässä on paljon erilaisia aikaa vieviä aktiviteetteja kuten opiskelu tai perhe-elämä.

“Et se pitäis olla niinku mahollisimman semmoi helposti toteutettavaa ja sinällään myös nopeesti...”

Lähes kaikkien haastateltujen nuorten mielestä vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta pitää pystyä päättämään itse sen hetkisen elämäntilanteen mukaan. Osallistumista edistää se, että nuori voi tilanteensa mukaan päättää osallistumisen ajankohdan. Nuorten mukaan toiminnan tulee olla sellaista, ettei se ole sidottu tiettyyn kellonaikaan ja viikonpäivään. Nuoret lähtevät helpommin mukaan keikkaluonteiseen toimintaan, joka toistuu nuoren kiinnostuksen ja aikataulujen

mukaan. Mahdollisuus kertaluonteiseen osallistumiseen edistää nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan.

“Ainakin itellä just se, että se ei olis sidottuna mihinkään tiettyyn aikaan vaan pystyisit ite vähän niinkun, ... niin pystyisi ite niinkun vähän valitsemaan, millon sie lähet ja käyt. Just se kun sitä aikaa, kun ei aina joka keskiviikkoilta ole siihen hommaan.”

Nuoret toivat esiin, että heillä tulee olla mahdollisuus kokeilla vapaaehtoistoimintaa ilman sitoutumispakkoa. Kokeilun jälkeen he voivat itse valita, haluavatko osallistua uudestaan vai eivät. Yksi vastaajista kertoi, että maksettuaan liikuntaseuran jäsenmaksun on jumppatunnille osallistuttava viikoittain huvitti tai ei, mikä on ajoittain liian sitovaa.

“... sinne pääsis vaik tavallaan kokeilemaan, et onks tää nyt mun juttu.”

Haastatellut nuoret toivovat, että vapaaehtoistoimintaan olisi matala kynnyks osallistua. Tämä vastaa aikaisempien tutkimusten tuloksia. Esimerkiksi Pessi (2008) kirjoittaa, että tulevaisuudessa vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä tulee muis-
taa matala kynnyks toimintaan mukaan pääsemiseksi. Nuoren kertoessa halukkuutensa vapaaehtoistoimintaan on myös tärkeää, että haluan tartutaan suhteellisen nopeasti (Mäkelä & Peltonen 2012).

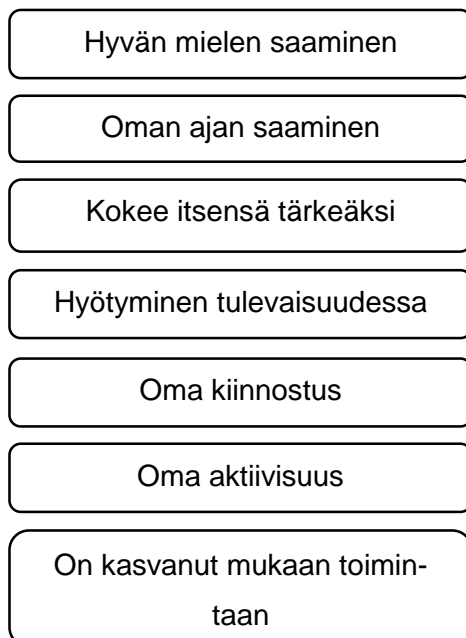
Vapaaehtoistoiminnan kertaluonteisuuden mahdollisuus nousi haastatteluissa useasti esille. Myös Nuoret kansalaiset -projektin mukaan nuorille on tyypillistä vapaaehtoistoiminnan kertaluonteisuus. Nuoret vaihtavat toiminnan kohdetta kulloisenkin mielenkiinnon mukaan. Nuorten liikkuvuus kannattaa sallia, koska näin nuoret pääsevät kokeilemaan erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja. Kokeilun kautta nuorten osallisuus yhteiskunnassa lisääntyy. (Mäkelä & Peltonen 2012.) Pessin ja Oravasaaren (2010) mukaan nuorille vapaaehtoistoiminnassa tärkeitä asioita ovat uusien asioiden kokeilu ja sosiaalisuus.

Tänä päivänä ihmisten elämäntyyli- ja -tilanteet ovat hyvin erilaisia ja vaihtelevia. Ihmiset eivät tämän vuoksi halua tehdä lupauksia, jos eivät voi olla varmoja niiden toteuttamisesta. Vapaaehtoiset osallistuvat mieluiten kulloiseenkin elämäntilanteeseen sopivaan määräaikaiseen tehtävään, jolloin heidän on myös halutessaan helpompi lopettaa toiminnassa. (Pessi 2008; Laimio & Välimäki 2011; Piirainen & Kettunen 2013; Marjovuori 2014.)

Sosiaali- ja terveystieteiden huolena on, että vapaaehtoistoimintaan lasketaan mukaan kaikenlainen projektimainen toiminta kuten satunnainen käyminen ja "piipahtelu". Kuitenkin järjestöt ymmärtävät, että tulevaisuudessa pitkäkestoinen järjestötyö on muuttumassa lyhytkestoisemmaksi ja projektimaisemmaksi. Vapaaehtoiset osallistuvat yksittäisiin tapahtumiin, eivätkä halua sitoutua pitkäaikaiseen vapaaehtoistoimintaan. (Marta & Pozzi 2008; Pessi & Oravasaari 2010.)

Motiivit järjestötoimintaan osallistumiselle

Motiivit järjestötoimintaan osallistumiselle sisältää syitä, miksi nuoret haluavat osallistua vapaaehtoistoimintaan (Kuva 4).

Kuva 4. Motiivit järjestötoimintaan osallistumiselle

Nuorten osallistumista järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan edistää hyvän mielen saaminen itselle ja sen jakaminen muille. Nuoret haluavat jakaa omaa osaamistaan ja näin tarjota mahdollisuuksia ja onnistumisen kokemuksia myös muille. Hyvää mieltä tuo, kun voi olla hyödyksi ja avuksi toiselle ihmiselle. Nuoret odottavat saavansa toimintaan osallistumisesta positiivisia kokemuksia. Vapaaehtoistoiminnan koetaan tuovan sisältöä omaan arkeen.

“Jos se olis semmosta itselle mieluista hommaa niin kait siit ihan hyvä olo tulis, että vois olla hyödyks jossain asiassa, auttaa jotakin ihmistä.”

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen tuo nuorille hengähdystauon arjesta etenkin perheellisille haastateltaville. Kotoa voi olla pois ilman syyllisyyttä, kun tietää osallistuvansa johonkin tärkeään ja hyödylliseen toimintaan. Samalla saa nollattua ajatukset kiireisestä arjesta ja mahdollisista murheista.

“Niin pääsis tekemään jotain hyvää ja samalla vähän niinkun tyhjentämään omaa päätä.”

Nuoret uskovat, että vapaaehtoistoimintaan osallistuminen saa tuntemaan itsensä hyödylliseksi ja tärkeäksi yhteiskunnan osallistujaksi. Kun nuorella on jotakin annettavaa muille, se lisää tärkeyden tunnetta. Heillä on jokin merkitys.

“Lähinnä niinkun tulee arvomaailma mieleen siitä, että sinä olet tärkeä, sinusta on hyötyä tälle yhteiskunnalle.”

Järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistuminen edistää haastateltujen nuorten mukaan heidän tulevaisuuttaan. Järjestötoiminnassa voi herätä mielenkiinto uuden alan löytämiseksi. Osallistumisesta on mahdollista laittaa ansioluetteloon maininta, mikä voi edistää työnhakua. Vapaaehtoistoiminnassa pystyy luomaan kontakteja työelämään, mikä voi haastateltavien mukaan edistää työttömien nuorten työllistymistä. Osallistumista toimintaan edistää se, että toiminta tuo jollakin tapaa konkreettista hyötyä nuorelle. Vapaaehtoistoiminnasta

saa myös todennäköisesti uusia ystäviä. Lukiokurssin tai vastaavan hyödyn saaminen on myös edistävää tekijä.

“Ja semmoi kontaktien luominen niinku niihin ihmisiin, kenen kanssa tekee sitä. Et eihän sitä tiä vaik myöhemmin sitä kautta poikis jotain töitäkin tai muuta tai löytäis ystäviä tai...”

Kun järjestöjen toiminta vastaa omaa arvomaailmaa, on toimintaan helpompi lähteä mukaan. Halu saada lisää tietoa on nuoria motivoiva asia. Nuorten on helpompi lähteä mukaan järjestöihin, joissa on itseään kiinnostavaa toimintaa.

“Varmaan siin on hyvin paljon sen nuoren aikuisen... että onko siinä järjestössä oman mielenkiinnon kohteita, mistä on kiinnostunut.”

Kukaan muu kuin nuori itse ei saa nuorta liikkeelle. Haastateltavien mukaan lopulta oma aktiivisuus ja viitseliäisyys ovat ratkaisevia asioita, lähteekö nuori mukaan toimintaan vai ei. Pienellä paikkakunnalla nuoret kokevat, että omaa aktiivisuutta tarvitaan myös toiminnan luomiseen ja järjestämiseen.

“Hyvin paljon se on siitä omasta aktiivisuudesta ja viitseliäisyydestä ja jaksamisesta kiinni.”

Lapsesta asti järjestö- ja harrastustoiminnassa mukana ollut nuori haluaa jatkaa toimintaa myös kasvettuaan. Järjestötoimintaan on sitouduttu jo vuosien ajan ja nuoret haluavat toiminnan jatkuvan ja omalta osaltaan edistää toiminnan jatkumista. He myös haluavat jakaa muille vuosien aikana saatuja positiivisia kokemuksiaan.

“Et siihen on kasvanut silleen lapsesta asti johonkin urheilukisoihin ja uintivuoroihin ja tommosiin niin kyl sitä haluais et se toiminta niinku jatkuis...”

Aikaisemmista tutkimuksista löytyy paljon yhtäläisyyksiä nuorten motiiveista osallistua vapaaehtoistoimintaan. Piirainen ja Kettunen (2013) kirjoittavat, että nuoret

odottavat saavansa vapaaehtoistoiminnalta uusia kavereita sekä mukavaa ja hyödyllistä tekemistä yhdessä muiden kanssa. Toiminnan toivotaan olevan muiden auttamista, josta tulee itselle hyvä mieli. Marjovuon (2014) mukaan vapaaehtoistyötä pidetään mukavana ja positiivisena toimintana, vaikka se hetkittäin voidaankin kokea raskaaksi tai ikäväksi. Positiivisuus on vastavuoroista vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden kesken. Viihtyminen vapaaehtoistyössä on koko toiminnan mahdollistamisen ydin. Vapaaehtoistoiminnassa päästään irti arjen velvoitteista ja työstressistä.

Suomalaisista jopa 41 % mielestä tärkein vapaaehtoistoimintaan motivoiva tekijä on halu auttaa muita. Se on selkeästi tärkein vapaaehtoistoimintaan motivoiva tekijä. (Yeung 2002b.) Suomalaisista 91 % kokee, että muiden auttaminen tuottaa iloa. Tämä motivoi myös nuoria, jotka kokevat auttamisen kuitenkin enemmän velvollisuutena kuin vanhemmat ihmiset. Nuorille auttaminen on vanhempia ihmisiä enemmän konkreettista tekemistä toisen ihmisen hyväksi. (Pessi 2008.) Pessin ja Oravasaaren (2010) tutkimuksessa halu auttaa nousi tärkeäksi motiiviksi vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Tutkimuksen mukaan tärkein motiivi nuorten aikuisten (20–29-vuotiaat) vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle on antaminen.

Grönlund (2011) on tutkinut nuorten aikuisten arvoidentiteettejä vapaaehtoistoiminnassa ja motiiveja vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Grönlund muodosti viisi arvoidentiteettiryhmää: vaikuttajat, auttajat, yhteisölliset, uskonnolliset ja suorittajat. Grönlundin mukaan vapaaehtoistoiminta nähdään laajana kenttänä, mihin osallistujat voivat osallistua hyvinkin erilaisten arvojen mukaan ja soveltaa toimintaa omien tarpeidensa mukaan. Yeung (2004) on kehittänyt vapaaehtoistoiminnan timanttimallin, jonka avulla voidaan tarkastella henkilön motiiveita vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Malli koostuu neljästä ulottuvuudesta, jotka ovat toiminta-pohdinta, läheisyys-etäisyys, uuden etsintä-jatkuvuus ja antaminen-saaminen.

Tässä opinnäytetyössä nuoret toivoivat saavansa vapaaehtoistoiminnasta todistuksen, joka voisi tulevaisuudessa edistää työ- tai opiskelupaikan saantia. Myös aikaisempien tutkimusten mukaan nuoret motivoituvat vapaaehtoistoimintaan,

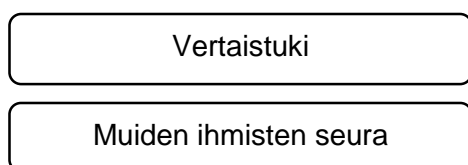
koska sen avulla voi hyötyä opiskeluissa tai työelämässä. Vapaaehtoinen voi esimerkiksi suorittaa harjoittelua vapaaehtoistoiminnassa mukana olemalla. Toiminnasta voi myös saada todistuksen toimintaan osallistumisesta tai kesä- tai muun työpaikan, tavata uusia ihmisiä sekä lisätä omia tietojaan. (Mäkelä & Peltonen 2012; Marjovuori 2014.)

Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä tutkimukseen osallistuneista sosiaali- ja terveysjärjestöistä käytetyimpiä keinoja vapaaehtoisten tukemiseksi ovat koulutuksen ja opastuksen tarjoaminen uusille vapaaehtoisille sekä virkistystilaisuuksien järjestäminen. Vajaa 30 % vastanneista järjestöistä tarjoavat työ- tai muita todistuksia sekä henkilökohtaista työnohjausta. (Pessi & Oravasaari 2010.)

Vapaaehtoistoimintaan osallistuvan motivoivina tekijöinä ovat läheisyyden toiveet ja arvostus. Vapaaehtoinen haluaa kuulua johonkin ryhmään, missä häntä arvostetaan. (Pessi & Oravasaari 2010.) Vapaaehtoistoimintaan tullaan varsin usein mukaan muiden läheisten ihmisten hyvien kokemusten innoittamina tai omien aikaisempien kokemusten kautta (Marjovuori 2014).

Sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet pitää sisällään vertaistuen ja muiden ihmisten merkityksen vapaaehtoistoiminnassa (Kuva 5).

Kuva 5. Sosiaaliset suhteet

Kavereiden merkitys järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumisen edistävänä tekijänä tuli haastatteluissa voimakkaasti esiin. Kaikki haastatellut nuoret ovat sitä mieltä, että tutun kaverin tai ystävän mukana oleminen edistää ja helpottaa lähtemistä. Toiminnassa tulee olla mukana myös muita samanikäisiä. Nuoret haluavat yhdistää vapaaehtoistoiminnan muuhun ajanviettoon kavereiden

kanssa. Koko perheen mukana oleminen ja kiinnostuminen samasta asiasta helpottaa mukaan lähtemistä.

“Varmaan se, että oman ikäisiäkin lähtis mukaan. Vaikka jonkun kaverin kanssa lähtis tai muuta.”

Nuoria motivoi vapaaehtoistoimintaan mukaan muiden ihmisten tapaaminen. Vapaaehtoistoimintaan osallistumista edistää se, että siihen yhdistyy kavereiden kanssa oleminen. Mukavassa seurassa vapaaehtoistoinnasta nauttii enemmän.

“...et se on niinku sitä sellasta ihmisten tapaamista ja sitten kavereitten näkemistä ja nauttimista siit hommasta...”

Sosiaaliset suhteet ovat nuorille tärkeä syy vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle myös aikaisempien tutkimusten mukaan. Yeungin (2002b) tutkimuksen mukaan erityisesti nuoria vetää mukaan vapaaehtoistoimintaan sosiaaliset kontaktit ja yhdessä tekeminen. Nuorille vapaaehtoistoinnassa on tärkeää se, miten tehdään, ei niinkään, mitä tehdään. Nuoria innostaa mukaan erityisesti pitkäaikaisien ystävien kanssa toimiminen, ei juurikaan se, että he löytäisivät uusia ystäviä toiminnan kautta.

Nuorten tulee kokea, että toteutettava vapaaehtoistoiminta on itselle sopivaa. Tärkeää on myös, että ryhmässä, jossa toiminta toteutuu, oma olo ja rooli koetaan hyväksi. Vapaaehtoistoinnassa sosiaaliset verkostot ovat erityisesti nuorille tärkeässä asemassa. Nuorille vapaaehtoistoiminta on mukavaa ajankäyttöä ja yhdessä tekemistä. Usein toimintaan mukaan lähteminen tapahtuu ystävien vaikutuksesta. Tärkeää vapaaehtoistoinnassa on muistaa myös mahdollistaa vapaaehtoistojoiden välinen vertaistuki ja verkostoituminen sekä tukea heidän keskinäistä ryhmäytymistä. (Yeung 2004; Grönlund & Pessi 2008; Pessi & Orvasaari 2010; Mäkelä & Pelttonen 2012.)

Vapaaehtoistyö mahdollistaa uusien ystävyysuhteiden luomisen, mutta myös tuttujen tapaamisen. Vapaaehtoistoiminnassa toivotaan myös mahdollisuutta tutustua uusiin ihmisiin. Yhteishenkeä vapaaehtoisten välillä pidetään tärkeänä asiana vapaaehtoisten keskuudessa. (Marjovuori 2014.)

Tärkeimmiksi vapaaehtoistoimintaan osallistumista edistäviksi tekijöiksi nousivat nuorten haastatteluissa tiedottamisen tärkeys sekä järjestöjen vapaaehtoistoimintaan osallistumisen helppous. Nuoret toivovat järjestöiltä monipuolista tiedottamista ja etenkin henkilökohtaisen kontaktin ottamista. Vapaaehtoistoimintaa tulee olla mahdollista kokeilla ilman, että saa heti liian paljon vastuuta. Nuorten elämässä on tänä päivänä paljon erilaisia aktiviteetteja, jotka kilpailevat nuorten vapaa-ajasta. Tämän vuoksi vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta tulee voida päättää itse oman elämäntilanteen mukaan. Osallistumisen kynnyksen pitää olla matala ja toiminnan tulee olla helposti ja nopeasti toteuttavaa. Keikkaluonteiseen vapaaehtoistoimintaan on helpompi lähteä mukaan.

Nuoret hakevat järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta hyvää mieltä itselle ja sen jakamista muille. Hyvää mieltä tuo, kun voi olla hyödyksi ja avuksi toiselle ihmiselle. Vapaaehtoistoimintaan osallistumista edistää toiminnan sosiaalisuus. Toiminnassa on mahdollisuus tavata tuttuja ja kaverin kanssa toimintaan on huomattavasti helpompi lähteä. Vapaaehtoistoiminnassa nuoret voivat tuntea itsensä tärkeiksi yhteiskunnan osallistujiksi. Toimintaan lähtemistä motivoi, kun siitä saa hyötyä omaan elämään esimerkiksi todistuksen tai lukiokurssin muodossa. Nuoret näkevät myös kontaktien luomisen mahdollisuuden hyödyntävän työelämään pääsyä tulevaisuudessa.

7.2 Järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista estävät tekijät

Järjestöjen näkymättömyys nuorille

Järjestöjen näkymättömyys nuorille sisältää nuorten näkemyksiä siitä, miksi järjestötoiminta ei ole aktiivisesti nuorten mielessä eikä heillä ole riittävästi tietoa järjestöjen tarjoamista vapaaehtoistoiminnan muodoista (Kuva 6).

Ei tule ajatelleeksi asiaa

Tiedonpuute

Kuva 6. Järjestöjen näkymättömyys nuorille

Nuorten elämässä on paljon erilaisia virikkeitä, jotka vievät heidän aikaansa. Osittain tästä syystä vapaaehtoistyö ei ole heillä jatkuvasti joka päivä mielessä. Nuoret tietävät, että vapaaehtoistyön mahdollisuus on olemassa ja vaihtoehtoja on monia, mutta omassa arjessa he eivät sitä sen enempää ehdi miettimään.

“Et sit kun tavallaan se ei oo joka päivä niinku esillä tommoset asiat niin sit ei tuu jotenkin mieleenkään että lähtis kaivelemaan.”

Useimmat haastatellut nuoret olivat sitä mieltä, että tiedonpuute estää eniten heidän järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistyöhön osallistumista. Nuorilla ei ole tietoa, mitä järjestöjä on olemassa eivätkä he tiedä, mistä tietoa voisi lähteä etsimään. Nuorten näkökulmasta sekä järjestöt että niiden toiminnasta olemassa oleva tieto on vaikeasti tavoitettavissa. Järjestöjen tämän hetkinen toiminnasta tiedottaminen ei tavoita nuoria. Haastatellut nuoret eivät tiedä, kehen he ottaisivat yhteyttä, jos he haluaisivat mukaan toimintaan. Järjestöjen ja nuorten välinen tiedonkulku koetaan hyvinkin toimimattomaksi.

“Heti ekaks tulee se, että ei tiiä niistä niinku kovinkaan paljoo ja et ei tiiä mistä lähtis ettimään semmosta... Löytyyhän niitä varmasti kun lähtee ettimään mutta ne on tällä hetkellä jotenkin saavuttamattomissa.”

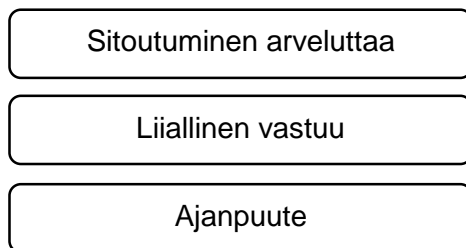
Myös aikaisemmissa tutkimuksissa todetaan, että nuorten aikuisten mukaan lähtemistä estää se, etteivät he ole tulleet ajatelleeksi koko vapaaehtoistoimintaa eikä heitä ole pyydetty siihen mukaan (Yeung 2002b; Grönlund & Pessi 2008).

Valtiovarainministeriön asettama työryhmäkin (2015) totesi selvityksessään, että tiedonpuute on yleinen este vapaaehtoismintaan osallistumattomuudelle. Tiedottaminen ei aina tavoita ihmisiä, jotka harkitsevat vapaaehtoismintaan osallistumista.

Yeung (2002b) nostaa esille kysymyksen, miten tieto järjestöistä ja niiden toiminnasta tavoittaisi nuoret nykyistä paremmin. Juuri nuorille suunnattua tiedotusta ja kannustusta vapaaehtoisminnasta tarvitaan lisää. Nuorille suunnatun rekrytoinnin tulee olla motivoivaa, ehkä jopa provosoivaa. Epätietoisuus toiminnasta ja sen mahdollisuuksista estää nuoria liittymästä mukaan vapaaehtoismintaan.

Sitoutumishaluttomuus

Sitoutumishaluttomuus kuvaa sitä, miksi nuoret eivät halua sitoutua vapaaehtoismintaan. Sitoutuminen ja liiallinen vastuu ovat nuorille isoja kynnyksiä lähteä mukaan toimintaan (Kuva 7).

Kuva 7. Sitoutumishaluttomuus

Nuoret kokevat, että lähtiessään mukaan järjestöjen tuottamaan vapaaehtoismintaan, he automaattisesti joutuvat sitoutumaan siihen pidemmäksi aikaa. Tämä pelottaa ja estää toimintaan mukaan lähtemistä. Nuorista toimintaan sitoutuminen tuntuu liian isolta asialta, kun ei heti voi olla varma, onko toiminta itselle mieleistä. Epätietoisuus siitä, mihin itse sitoutuu mukaan lähtiessään, estää nuoria lähtemästä mukaan ollenkaan.

“Mut sit tavallaan koko ajan semmonen ajatus, et jos tästä nyt johonkin ryhtyy et, miten paljon pitää olla mukana koko ajan, mihin se velvottaa sitten...”

Haastatteluihin osallistuneiden nuorten yleinen käsitys on, että järjestöissä vastuu toiminnasta kasaantuu usein vain tietyille henkilöille. Pelko siitä, että vastuu kasaantuisi liikaa omille harteille nuorten toimintaan osallistumista. Usein nuorilla on tunne, että he jäävät toiminnassa yksin, oman onnen nojaan.

“Ja sit ehkä jotenkin semmonen... on ehkä alitajuinen semmonen fiilis, että... et nyt kun lähtee mukaan niin jääks sit jotenkin niinku tavallaan, et saa jonkun hirveen vastuun siitä niinku itelleen.”

Varsinkin perheellisten nuorten vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä estää lasten hoidon järjestäminen. Lasten hoito vie aikaa ja muutkin kotiasiat pitää saada järjestettyä, että kotoa pääsee lähtemään. Nuorille on tarjolla paljon erilaisia virikkeitä. Nuorten mukaan oma jaksaminen ja aika eivät aina riitä. Kun aikaa on vähän, niin usein ei vaan saa aikaiseksi lähdettyä mukaan järjestöjen toimintaan.

“Mut mun kohalla on just nyt eniten se, ettei vaan oo sitä aikaa, et ei jaksaminen ja aika niinku riitä siihen...”

“Varmaan tällä hetkellä se, että sit pitäis eka järjestää siellä kotona se tilanne semmoseks, että pääsee lähtemään. Lapsen hoito ja työ...”

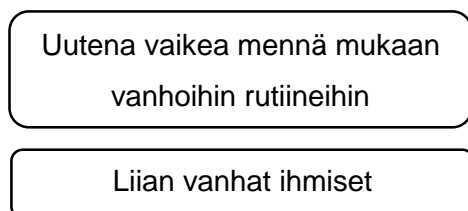
Aikaisempien tutkimusten mukaan nuoret eivät ole halukkaita sitoutumaan vapaaehtoistoimintaan eikä järjestöjen arvoihin pidemmäksi aikaa. Syytä tähän on selitetty nykypäivänä tapahtuneella elämänkulun yksilöllistymisellä ja sillä, ettei nuoret enää kuule kertomuksia toiminnasta. (Piirainen & Kettunen 2013.) Nuoret myös vierastavat järjestön jäseneksi liittymistä ja sitä, että se on ehto vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle (Mäkelä & Peltonen 2012; Piirainen & Kettunen 2013).

Marjovuon (2014) tutkimuksessa sitoutumisen ongelmaan liittyi kiinteästi mahdollisuus sitoutua elämäntilanteen mukaan sekä valinnan vapauden säilyminen kaiken aikaa. Vapaaehtoisuuteen ollaan valmiita sitoutumaan ja olemaan pitkään aika mukana, mutta sitoutumista ei haluta tehdä pitkäksi aikaa kerrallaan. Vapaaehtoistoimintaan sitoutuminen tapahtuu sykleissä. Vapaaehtoistoimintaa tulisi tehdä omia tarpeita ja tunteita kunnioittaen eikä siitä saa tulla liian väsyttävää ja velvoittavaa. Toiminta ei saa tuntua asialta, jota suoritetaan väkisin, pakon edessä.

Nuorten vapaaehtoistoimintaan osallistumista estää opinnäytetyömme mukaan useimmiten ajan puute. Tätä tulosta tukee aikaisemmat tutkimustulokset (esim. Grönlund & Pessi 2008). Kuitenkin Yeungin (2002b) tutkimuksen mukaan nuoret käyttävät vapaaehtoistoimintaan enemmän aikaa kuin suomalainen keski-ikäinen vapaaehtoinen.

Järjestöjen muuttumattomuus

Nuorten kokemus järjestöjen muuttumattomuudesta koostuu mielikuvista järjestöjen vanhoista rutiineista ja iäkkäistä toimijoista (Kuva 8).

Kuva 8. Järjestöjen muuttumattomuus

Nuoret kokevat, että järjestöissä on syvään juurtuneita rutiineja, joihin uuden tulijan on vaikea mennä mukaan. Nuorilla on ajatus, että jo järjestöissä toimivat olisivat kiitollisia nuorten mielipiteistä, mutta niitä on vaikea saada toiminnassa esille.

“Kyl mä veikkaan, et varmaan ne ois ihan kiitollisia nuorison mielipiteistä tai kun voi olla et ne ei niinku ees tiiä mitä nuoremmat niinku

haluaa ja muuta. Mut sit tavallaan itellä tuntuu, et se on jo niin vahvasti painottunut sinne, että sit se on niinku vaikee murtaa se jää tavallaan sitten.”

Haastateltujen nuorten käsityksen mukaan järjestöissä toimii pääasiassa vanhoja ihmisiä. Nuoret kaipaavat samanikäistä seuraa, jotta järjestötoimintaan olisi helppompaa mennä mukaan ja se olisi mieluista. Järjestöjen toiminta ja tapahtumat ovat suunnattu pääasiassa vanhemmille ihmisille.

“Vanhusten työntelykin, niin siel on varmaan suurin osa semmosia eläkkeellä olevia, ketkä niit työntele.”

Marjovuon (2014) väitöksen mukaan eri-ikäisten toimiminen yhdessä synnyttää eri sukupolvien välille yhteenkuuluvaisuutta. Yhdessä toimiminen ei kuitenkaan aina ole aivan mutkatonta. Nuorten mielestä vanhemmat ihmiset saattavat näyttäytyä esimerkiksi kaikkietävinä tai heillä on liian vanhoja tapoja. Kuitenkin yhteistyö eri-ikäisten kanssa on usein rikastava ja monipuolistava kokemus.

Omat henkilökohtaiset esteet

Omat henkilökohtaiset esteet pitävät sisällään nuorten henkilökohtaisia syitä vapaaehtoistoimintaan osallistumattomuudelle (Kuva 9).

The diagram consists of four vertically stacked rounded rectangular boxes, each containing a text label representing a personal barrier to volunteering. The labels are: 'Kulkemisen vaikeus', 'Oma passiivisuus', 'Ei hyötyä minulle', and 'Ei kaveria'.

Kuva 9. Omat henkilökohtaiset esteet

Savitaipale on pinta-alaltaan laaja kunta, jossa välimatkat voivat nuorten mukaan muodostua ongelmiksi. Kaikilla ei välttämättä ole ajokorttia eikä käytössään autoa.

“Tääkin kun on yli 50 kilsaa laaja suuntaansa tää kunta, niin kyl siinä voi sitä kuljetusongelmaakin sit tietysti olla.”

Lopulta päätös osallistumisesta on nuorella itsellään ja siihen vaikuttaa nuoren oma aktiivisuus ja asenne. Nuori joka on tottunut olemaan kotona ja on kenties passivoitunut, kokee lähtemisen vaikeana. Passivoitunut nuori odottaa kotona yhteydenottoa eikä toimi itse aloitteentekijänä. Jos ei ole mitään pakottavaa tarvetta lähtemiseen esimerkiksi ennalta maksettuja osallistumismaksuja, on helpompi jäädä kotiin.

“Ihmismieli on sitä vastaan, minä en mihinkään soita, jos on asiaa niin joku soittaa mulle.”

Nuoret kokevat, että järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta ei saa itselleen mitään konkreettista hyötyä.

“Sen takia just kun, siit ei sinällään saa mitään konkreettista hyötyä, kun hyvän mielen, niin sen takii siihen ei niin moni lähe sitten...”

Järjestötoimintaan mukaan lähtemistä estää se, jos nuorella ei ole ketään kenen kanssa lähteä. Yksinään ei välttämättä saa aikaiseksi lähteä toimintaan.

“Eniten varmaan se jos ei olis ketään kenen kaa lähtee, yksinään ei välttämättä tulis.”

Myös Grönlund ja Pessi (2008) ovat tutkimuksessaan todenneet laiskuuden esteenä nuoren osallistumattomuudelle. Passiivisuuteen ja haluttomuuteen vaikuttaa erityisen paljon se, ettei kukaan ole koskaan pyytänyt mukaan vapaaehtoistoimintaan.

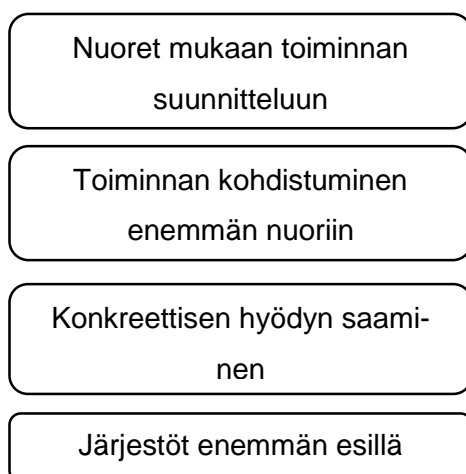
Haastatteluissa kävi ilmi, että tällä hetkellä järjestöt ovat nuorille melko näkymättömiä. Nuoret eivät tiedä, mistä lähteä etsimään tietoa paikallisista järjestöistä. Tiedonpuutteen vuoksi moni nuorista ei tule edes ajatelleeksi vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemistä, vaikka suhtautuminen järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan on pääosin myönteistä. Toimintaan mukaan lähtemistä estää ajatus, että toimintaan joutuu sitoutumaan heti pidemmäksi aikaa ja joutuu ottamaan yksin liikaa vastuuta.

Nuorten näkökulmasta järjestöissä toimii pääasiassa liian vanhoja ihmisiä. Näin ollen järjestöjen toiminta on suunnattu vanhemmille ihmisille. Järjestöissä on usein vuosien myötä syntyneitä rutiineja, jotka estävät nuorten osallistumista. Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemistä estää myös kaverin puuttuminen ja ettei toiminnasta saa itselle mitään konkreettista hyötyä.

7.3 Nuorten odotukset järjestöjen tuottamalta vapaaehtoistoiminnalta ja järjestötoimijoilta

Toiminta nuorille suunnattua

Toiminta nuorille suunnattua kertoo siitä, minkälaista toimintaa nuoret toivovat (Kuva 10).

Kuva 10. Toiminta nuorille suunnattua

Nuoret toivovat, että järjestöjen sisällä on selkeä työnjako ja toimintasuunnitelma tulevaisuutta varten. Järjestön toiminnan tulee olla tavoitteellista ja eteenpäin vievää. Nuoret odottavat, että järjestöissä myös uusille jäsenille annetaan mahdollisuus vaikuttaa ja halutaan ottaa nuoret saumattomasti mukaan toimintaan.

“Varmaan pitäis antaa niitten uusienkin jotenkin päästä vaikuttamaan...”

Järjestöjen toiminnan tulee liittyä nuorten mielenkiinnon kohteisiin, jolloin se on myös heitä koskettavaa. Nuoret odottavat enemmän heille suunnattua toimintaa. Toiminnan avulla nuorilla on mahdollisuus olla enemmän esillä ja näin nuorten asiat nousevat enemmän ihmisten tietoisuuteen.

“Et semmosta, jos ois niinkun nuorille enemmän jotakii”

Nuoret odottavat saavansa toiminnassa mukana olosta jonkinlaista konkreettista hyötyä itselleen tulevaisuudessa, esimerkiksi jonkin kurssin. Toiminta voi olla myös sellaista, josta nuori saa jonkinlaisen välittömän hyödyn.

“Ja ehkä sekin et jos siin olis joku pien porkkana, mikä sit sinällään hyödyttäis jossain vaiheessa myöhemmin vaikka se vapaaehtoistoimintaa onkin.”

Haastateltavat odottavat järjestöiltä aktiivisempaa ja näkyvämpää tiedottamista.

“Niin ilmoittelisivat, että nyt tällasta on tulossa, lähtekää mukaan ja mainostais jotain.”

Marjovuon (2014) tutkimuksessa vapaaehtoistoimijat toivat esiin toiminnan suunnitelmallisuuden tärkeyden. Toimijat suunnittelivat toimintaa yhdessä ja mahdollisimman konkreettisesti. Vapaaehtoistoiminta ei voi perustua ainoastaan spontaaniin, nopeasti ja satunnaisesti rakennettuun toimintaan. Toiminnan taustalla tulee olla systemaattinen ja suunnitelmallisen pitkäjänteinen organisaation toiminta. Usein vapaaehtoistoiminnassa on mukana niin monia tahoja ja ihmisiä,

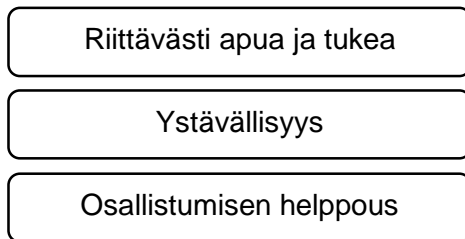
että toiminnassa on tarpeen olla sekä lyhyen että pitkän aikavälin toimintasuunnitelmia.

Mäkelä ja Peltonen (2012) kirjoittavat, että nuoret kokevat vapaaehtoistoiminnan omakseen päästessään itse suunnittelemaan toimintaa. Nuorille on merkittävää, että vapaaehtoistoiminta antaa heille mahdollisuuden olla toimijoita. Useimmiten he ovat itse toiminnan kohteena. Tämän opinnäytetyön mukaan nuoret toivovat saavansa toiminnasta konkreettista hyötyä. Myös Rehberg (2005) kirjoittaa, että osallistuakseen vapaaehtoistyöhön nuoret odottavat jollain lailla hyötyvänsä siitä henkilökohtaisesti.

Yeungin (2002b) mukaan nuorille tärkeitä vapaaehtoistoiminnan muotoja ovat lapsi- ja nuorisotyö, urheilu sekä sosiaali- ja terveystalvet. Yleisesti nuoret ovat kiinnostuneempia globaaleista kysymyksistä kuin esimerkiksi asuinalue toiminnasta omalla paikkakunnallaan. Nuoret suosivat vapaaehtoistoiminnan muotoja, jotka ovat ideologisia esimerkiksi eläinten- ja luonnonsuojelu ja joihin ei voi vain sattumalta ajautua mukaan (Yeung 2004; Grönlund & Pessi 2008). Valmiit aikuisten luomat vapaaehtoistoiminnan mallit eivät välttämättä kohtaa nuoria eivätkä tarjoa nuorten arvomaailman mukaisia toimintamuotoja. Nuorten vapaaehtoistoimintamuotojen tulee nousta heidän omista mielenkiinnonkohteistaan ja omasta elämänpöiristä. (Grönlund & Pessi 2008.) Nuoria innostaa etenkin, että vapaaehtoistoimintaa on mahdollista suunnata asioihin, jotka ovat itselle tärkeitä ja merkittäviä. Vapaaehtoistoiminnassa on tärkeää tuoda esiin nuorten erilaiset tekemisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet. (Mäkelä & Peltonen 2012.)

Järjestöt nuorten kumppaneina

Järjestöt nuorten kumppaneina pitää sisällään asioita, jotka saavat järjestön tuntumaan nuorelle helpommin lähestyttäväksi (Kuva 11).

Kuva 11. Järjestöt nuorten kumppaneina

Nuoret odottavat järjestötoimintaan mukaan tullessaan hyvää perehdytystä alusta alkaen. Tuki ei saa loppua alun perehdytykseen vaan sitä tulee olla helposti saatavilla missä vaiheessa tahansa. Järjestötoimijoiden tulee riittävästi auttaa nuoria eikä jättää heitä yksin ratkomaan mahdollisia ongelmia tai selvittämään asioita.

“Että siellä on koko ajan niinku sellaisia ihmisiä joitten puoleen voi kääntyä, ni sit on varmaan helpompi tulla uudestaankin.”

Positiivinen ja ystävällinen kohtelu järjestötoimijoilta on nuorille tärkeää. Järjestötoimijoiden toivotaan antavan positiivista palautetta osallistumisen aikana ja kannustavan nuorta. Ilmapiiirin tulee olla mukava ja rento.

“Mun mielestä tärkein on varmaan se, että luo siitä kokemuksesta semmosen viihtyisän ja semmosen kivan...”

Toimintaan pitää olla helppo liittyä ja osallistua ja lähteä myös pois. Arjen muiden kiireiden vuoksi toiminnan odotetaan olevan riittävän kevyttä ja se ei saa sitoa liikaa.

“Et kun just koulun ohella sen pitäis just olla semmosta kevyttä niinku jotain...”

Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on tuotu esiin nuorten tarve ohjaukseen heidän aloittaessaan vapaaehtoistoimintaa. Toiminnan jatkuessa nuorilla tulee olla mahdollisuus jakaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan toiminnasta. Toiminnassa tulee

olla mukana henkilö, joka toimii kuulijana nuorelle ja samalla kannustaa. (Mäkelä & Peltonen 2012.)

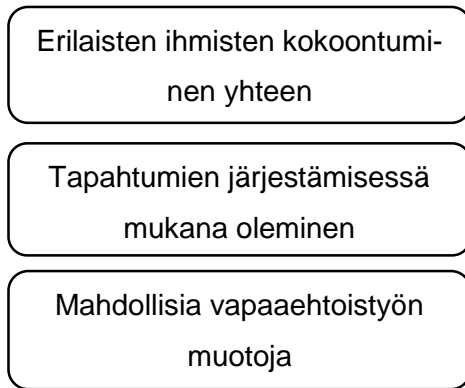
Pessi ja Oravasaari (2010) tuovat esiin, että vapaaehtoistoimijoille tarvittaisiin enemmän kannustavaa ja työnohjauksellista ohjausta. Heille tulee osoittaa, että vapaaehtoistoimijoista ollaan aidosti kiinnostuneita. Toimijan arvostus ja tärkeys tulisi osoittaa konkreettisesti toiminnan arjessa. Vapaaehtoistoimijan muutostarpeita tulisi kuunnella ja nähdä hänet osana yhteisöä. Toimintaan osallistumisesta tulisi kiittää sanoin ja teoin. Myös Marjovuon (2014) tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoimijat pitävät palautteen saamista tärkeänä. Tällä hetkellä palautetta saadaan liian vähän tai sitä toivotaan saatavan vielä enemmän. Kukaan vastaajista ei koe palautteen saamista kielteisenä asiana.

Haastateltujen nuorten suurimmat odotukset järjestöjä kohtaan liittyvät toiminnan kehittämiseen. Nuoret toivovat pääsevänsä mukaan suunnittelemaan toimintaa itsensä näköiseksi. Toiveena on, että järjestöissä annetaan nuorillekin mahdollisuus vaikuttaa. Nuoret odottavat saavansa vanhemmilta toimijoilta ystävällistä ja positiivista kohtelua sekä riittävää tukea ja perehdytystä koko vapaaehtoistoiminnan ajan. Palautteen saaminen osallistumisen aikana kannustaa nuoria.

7.4 Nuorten toivomat vapaaehtoistoiminnan muodot

Odotukset

Odotukset pitävät sisällään kuvausta siitä, millaista vapaaehtoistoimintaa nuoret toivovat ja odottavat. Lopuksi on koottu nuorten haastatteluista nousseita mahdollisia vapaaehtoistoiminnan muotoja (Kuva 12).

Kuva 12. Nuorten odotukset

Nuoret toivovat vapaaehtoistyötä, jossa on mahdollisuus tavata muita ihmisiä. Tällöin nuorilla on mahdollisuus keskustella ihmisten kanssa ja he saavat uusia näkökulmia ja vinkkejä elämään. Nuoret toivovat kuulevansa mahdollisimman eri elämäntilanteissa olevien ihmisten tarinoita. Yksi haastatelluista nuorista haluaa kuulla mahdollisimman rankkoja tarinoita esimerkiksi alkoholisteilta ja auttaa ja tukea heitä. Nuorten mielestä on tarpeen järjestää kohtaamispaikka, jossa yksinäiset ihmiset voivat tavata muita ihmisiä.

“Ja sitten taas toisaalta niinku ihan semmonen esimerkiks yksinäisten ihmisten kanssa joku yleinen semmonen, et tapais ihmisiä ja silleen niinku ja et vois olla sellast vapaaehtoistoimintaa et vois järjestää jotain semmosia niinku kokoontumisia, mihin vois tulla ja silleen niinku yhteisiä tapahtumia.”

Erilaisten tapahtumien järjestäminen kiinnostaa nuoria erittäin paljon. Nuorten mielestä tapahtumien järjestämisessä on rajattomat mahdollisuudet erilaisille ideoille. Tapahtumien tulee olla vapaamuotoisia ja kiireettömiä, ilman tiukkaa aikataulua.

“No ehkä lähinnä just se, et sais olla niinku järjestämässä sitä ja varmaan sit just semmonen niinku just joku kahvila tai tämmönen työ, missä sit sais tavata niitä ihmisiä silleen ja ylipäätään olis kiva niinku semmosii, et hirveen vähän varsinkin täällä pienellä paikkakunnalla

*niin on semmosia yleisiä hengailupaikkoja ja hetkiä missä olis vaan niinku ettei tarvii höntyillä mihinkää et ei oo semmosta minuuttiaika-
taulua.”*

Nuoret toivat haastatteluissa esiin erilaisia mahdollisia vapaaehtoistyön muotoja. Nuoret toivoivat mahdollisuutta osallistua kahvilan pitämiseen. Nuoret haluavat osallistua kaikenlaisen kotiavun tuottamiseen. Vapaaehtoistoiminnan toivotaan liittyvän eläimiin tai lasten liikuntaan. Musiikkia harrastaville nuorille tarvitaan paikkoja esiintymiseen. Vapaaehtoistyön toivotaan toimivan esimerkiksi vapaaehtoisrinkinä, jolloin vastuu toiminnasta jakautuu useammalle tasaisesti.

Haastatteluissa nousi esiin halu tavata mahdollisimman erilaisia ihmisiä ja kuulla rankkojakin elämäntarinoita. Pessin (2008) tutkimuksen mukaan suomalaiset ovat vähiten valmiita auttamaan alkoholisteja ja huumeiden käyttäjiä, mutta noin 30 % suomalaisista olisi valmiita auttamaan myös heitä. Nuoret 15–24-vuotiaat ovat selkeästi vanhempia ikäryhmiä valmiimpia auttamaan vähäosaisempia kuten kehitysmaiden ihmisiä, huumeidenkäyttäjiä ja sairaita lapsia. Marjovuo (2014) toteaa että vapaaehtoistoiminta mahdollistaa paljon erilaisten elämysten ja uusien kokemusten saamista ja sitä kautta mahdollisuuden kokea hyvinkin erilaisia tunteita.

8 Järjestöjen kokemukset nuorten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan

Järjestötapaamisesta esille nousseet teemat ovat järjestöjen vaikeus tavoittaa nuoria, nuorten asenneongelma, järjestöjen valmius tukea nuoria ja järjestöjen resurssit.

Järjestöjen vaikeus tavoittaa nuoria

Järjestöt haluavat saada nuoria mukaan toimintaansa, mutta he eivät tiedä miten nuoret voisi tavoittaa. Tutkimuksen kohderyhmänä olevat nuoret ovat järjestöjen mukaan kaikkein hankalimmin tavoitettavissa. 18–19-vuotiaat nuoret on vielä

mahdollista tavoittaa lukiosta, mutta tätä vanhempien ikäryhmien kohdalla saavutettavuus on selkeästi vaikeampaa. Savitaipaleella toimiva etsivä nuorisotyö ei myöskään tavoita yli 18-vuotiaita. Tapaamisessa keskusteltiin paljon siitä, voisiko nuorten tavoittamisessa hyödyntää viranomaiskontakteja esimerkiksi Kela, työvoimatoimisto, neuvola, palveluohjaaja, seurakunta. Pohdittiin myös sitä, missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa ja voisiko heidät tavoittaa vapaa-ajanviettopaikoista. Yksi järjestön edustaja mainitsi, että kaikki heidän aikuisjäsenet on tavoitettu henkilökohtaisen kontaktin kautta.

Järjestötoimijat eivät innostuneet Yhdistysinfo -sivustosta, koska he kokevat vaikeaksi päivittää järjestön tietoja moneen eri paikkaan. Tällä hetkellä järjestöjen yhteystiedot löytyvät Savitaipaleen kunnan internetsivuilla. Järjestötoimijat eivät usko mahdollisuuteen tavoittaa nuoria facebookin kautta, koska nuoret ovat jo siirtyneet muiden sosiaalisten medioiden käyttäjiksi. Perinteiset tiedotuskanavat, kuten sanomalehti, radio, koulun ilmoitustaulu, eivät myöskään tavoita nuoria.

Jobi -hankkeen puolesta ehdotettiin yhteisen tapahtuman järjestämistä, missä nuoret ja järjestöt kohtaisivat toisensa. Järjestötoimijat ovat sitä mieltä, että nuoret eivät tällaiseen tapahtumaan tule ja tällaisia tapahtumia on aikaisemmin jo kokeiltu. Savitaipaleella järjestettävien tapahtumien yhteydessä järjestöt näkevät mahdollisuuden jakaa tietoa toiminnastaan yli 18-vuotiaille nuorille. Jobi -hankkeen taholta nähtiin hyvin tärkeänä se, että nuoret ja järjestöt kohtaisivat. Ehkä tämä voisi onnistua nuorisotiloissa, joissa etsivä nuorisotyö toimii ja sitä kautta saada nuoria paikalle. Tällaisessa kohtaamisessa järjestöt voisivat esittäytyä kasvotusten ja näin tavoittaa nuoret. Porukassa nuoret lähtevät helpommin mukaan toimintaan. Hyvinvointiasema on järjestötoimijoiden mielestä tylsä paikka tapahtumien järjestämiseen.

Järjestöt tekevät tällä hetkellä yhteistyötä lukion kanssa liittyen liikuntatunteihin. Järjestötoimijalla oli oma hyvä kokemus nuorten kanssa toimimisesta vanhusten parissa ja hän oli saanut myös nuorilta positiivisia kommentteja toiminnasta. Lukion kanssa voisi olla mahdollisuus herätellä yhteistyötä liittyen myös musiikin-

kursseihin ja sitä kautta saada nuoria pitämään musiikkituokioita vanhusten parissa. Lukiolle on myös tarjottu joitain kursseja, jotka voisi sisältyä lukion oppisälttöön.

Järjestötoimijat näkevät ainoana mahdollisuutena nuorten tavoittamiseksi samankaltaisen käytännön kuin ystäväpalvelutoiminnassa. Siinä Eksoten työntekijä huomaa asiakkaan tarpeen vapaaehtoiseen ystävään. Työntekijä pyytää asiakkaalta luvan yhteystietojen luovuttamiseen ja soittaa SPR:n ystäväpalvelun yhteyshenkilölle. Tämän jälkeen SPR ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja sopii jatkosta. Järjestötoimijat painottivat, että asian eteenpäin vieminen ei saa mennä liian monen portaan kautta. Heidän mukaansa yhteydenotto on jäänyt tekemättä, jos se on jäänyt asiakkaan varaan. Järjestötoimijat uskovat, että tilanne nuorten kanssa on samankaltainen. Jos nuori halutaan rekrytoida mukaan vapaaehtoistoimintaan, yhteydenotto ei voi jäädä yksin nuoren varaan.

Nuorten asenneongelma

Järjestötapaamisen osallistujat miettivät, miksi nuoret eivät itse ole aktiivisia etsimään tietoa tarjolla olevista vapaaehtoistoiminnan muodoista. Nuoret odottavat passiivisena, että järjestötoimijat tulevat heidän luokseen. Järjestötoimijat odottavat nuorilta enemmän oma-aloitteisuutta ja sitoutumishalukkuutta. Heidän mukaansa aikaisemmat sukupolvet ovat olleet huomattavasti aktiivisempia ja tarttuneet oma-aloitteisesti toimeen, esimerkiksi järjestäneet kerhoja. Toimijoiden mielestä vapaaehtoistoiminta vaatii jonkinlaista sitoutumista. Toimintaan osallistuminen edellyttää koulutusta ja perehdytystä, joiden vuoksi toimintaan on myös pakko sitoutua.

Järjestötoimijat ovat kohdanneet tilanteita, joissa nuoret ovat lupautuneet tekemään jotain, mutta eivät kuitenkaan ole saapuneet paikalle. Järjestötoimijoiden kokemusten mukaan nuoret eivät ole valmiita pyyteettömään toimintaan. Useimmiten nuoret haluavat toiminnasta rahallisen korvauksen tai jotain muuta hyötyä itselleen. Rahallisen korvauksen antamiseen järjestöt eivät halua lähteä. Järjestötoimijat uskovat, että nuoret oppisivat toiminnan myötä arvostamaan anta-

maansa ja saamaansa hyvää mieltä, jolloin rahallinen korvaus olisi heistäkin tarpeeton. Asennemuutoksen pitäisi järjestötoimijoiden mielestä lähteä koulusta ja kasvatuksesta asti. Vika ei ole ainoastaan nuorissa vaan aikuisten tulisi ymmärtää puuttua asiaan. Nuoria ei pidä ajatella massana ja yleistää heidän asenteitaan. Heistäkin löytyy todella aktiivisia henkilöitä. Järjestötoimijoilla on hyvä kokemus siitä, että nuorten saadessa olla aktiivisia toimijoita tapahtuman järjestämisessä, tapahtumaan osallistuu enemmän nuoria.

Järjestötoimijat ihmettelivät, mikseivät nuoret käytä Nuorten tukiyhdistyksen, Morovan, palveluja, tiloja ja annettuja mahdollisuuksia. Morovassa on viihtyisät tilat, kahvila sekä esiintymismahdollisuuksia. Etsivän nuorisotyön kautta nuorten on mahdollisuus saada myös apua ja tukea.

Järjestöjen valmius tukea nuoria

Järjestöt haluavat löytää nuoria mukaan toimintaansa. Heillä on myös valmiuksia kouluttaa ja perehdyttää nuoria toimintaan. Myös toiminnan aikana järjestötoimijat ovat valmiita tukemaan nuoria esimerkiksi lähtemällä yhdessä nuoren kanssa ulkoiluttamaan vanhuksia. Toimijoiden mukaan nuorille on annettu erilaisia toimintamahdollisuuksia esimerkiksi mahdollisuus soittaa ja esiintyä vanhuksille.

Järjestötoimijat ovat suunnitelleet nuorille omia ystävätoiminnan kursseja ensi syksyille. Tilaisuudessa mietittiin mahdollisuutta järjestöjen yhteiseen koulutukseen, joka antaisi yleistä tietoa vapaaehtoistoiminnasta ja perusteet toimintaan osallistumiseen.

Järjestöjen resurssit

Nykyiset järjestötoimijat ovat myös itse vapaaehtoisia, jotka tekevät vapaaehtoistyötä oman työnsä ohessa omalla vapaa-ajalla. Usein järjestöt ovat pieniä ja niissä ei ole palkattua henkilökuntaa. Heidän resurssinsa toiminnan kehittämiseen ovat rajalliset. Aika ja jaksaminen eivät riitä kaikkeen. Järjestöillä ei ole riittävästi aktiivisia toimijoita, jotta nuorten aktiiviseen etsimiseen ja rekrytointiin olisi

mahdollista panostaa riittävästi. Järjestöjen kannalta olisikin helpointa, jos järjestön toimintaan kasvettaisiin mukaan pienestä pitäen esimerkiksi omien vanhempien mukana.

Järjestötoimijat kokevat, että Eksote odottaa järjestöjen tekevän Eksoten henkilökunnalle kuuluvia töitä ilman korvausta. Heidän mielestään Eksotelta kohdistuu järjestöihin kovia odotuksia ja paineita. Hyvinvointiaseman henkilökuntaa pitäisi lisätä tai Eksoten tulisi järjestää koordinaattori organisoimaan yhteistyötä nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman välillä. Jos Eksote osoittaisi nuoret ja antaisi yhteystiedot, niin järjestöt kyllä järjestäisivät heille toimintaa.

Vetovoima -hankkeen tulosten mukaan puolet tutkimukseen osallistuneista järjestöistä on pitänyt nuorten tavoittamista vaikeana. Järjestöt arvelevat tämän johduttavan siitä, ettei järjestöjen toimintaa tunneta riittävän hyvin. Myös järjestöjen toimintatavat ovat vanhentuneita ja kaipaavat uudistamista. Järjestöt ovat yrittäneet viime vuosien aikana tavoittaa nuoria parantamalla ja lisäämällä viestintäänsä. Noin joka neljäs järjestö on lisännyt yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa tai mm. koulujen kanssa tavoittaakseen nuoria. Vain joka seitsemäs järjestö on vienyt toimintaa nuorten luokse. (Taavetti 2015.)

Rehbergin (2005) mukaan vanha vapaaehtoistoiminnan muoto edellytti pitkäaikaista ja jäsenyyteen perustuvaa sitoutumista. Uusi muoto on enemmän projektimaista ja nuorilla on etukäteen tarkat odotukset vapaaehtoistoiminnan muodosta, ajasta ja sisällöstä. Nuoret eivät ole lojaaleita järjestöille, vaan nuoret valikoivat tarkasti, minkälaista vapaaehtoistoimintaa tekevät.

Järjestöjen tulisi ottaa huomioon vapaaehtoistoiminnassa tapahtuva muutos ja muokata toimintamallejaan joustavimmiksi, jotta nuorten vapaaehtoistoiminta mahdollistuisi. Nuoret haluavat osallistua vapaaehtoistoimintaan ilman pitkäkestoisia sitoutumista. Tähän liittyy myös se nuorten vierastama asia, että vapaaehtoistoiminnassa mukana olo edellyttää järjestön jäseneksi liittymistä. Nuorten kanssa toimiessa jonkinlaisen tilapäisen jäsenyyden mahdollisuus tulisi myös huomioida. Järjestöjen haasteena on muokata toimintakulttuuriaan niin, että nuoret, jotka osallistuvat toimintaan usein jaksoluontoisesti ja heillä on rajallinen

määrä vapaa-aikaa, pystyvät siihen osallistumaan. Kun erilaiset vapaaehtoistoiminnot kulttuurit kohtaavat, on tärkeää kunnioittaa toisten toimintatapoja niin vapaaehtoistoimijoiden kesken kuin heidän ja järjestöjen välillä. (Mäkelä & Peltonen 2012, 61, 75.)

Kunnan näkökulmasta järjestöjen toimintaa tarvitaan eniten syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalialalle. Järjestöjen tuottama toiminta on kunnille tärkeää. Järjestöjen ei odoteta korvaavan julkisia palveluita vaan olevan niiden rinnalla matalan kynnyksen toimintana. Järjestöjen toiminnan kasvun esteenä nähdään nuorten toimijoiden puute, järjestötoimijoiden ikääntyminen sekä niukat talous- ja henkilöstöresurssit. Tulevaisuudessa kuntien ja järjestöjen yhteistyön toivotaan lisääntyvän ja perustuvan kumppanuuteen, jossa molemmat osallistuvat yhteistyön kehittämiseen. Kuntasektorin näkökulmasta yhteistyö voisi painottua vapaaehtoistoimintaan. (KANE 2015.)

Järjestöistä, jotka haluavat toimintaansa nuoria vapaaehtoisia, tulisi löytyä henkilö, joka vastaa juuri nuorten kanssa työskentelystä. Nuoret eivät välttämättä halua tehdä järjestötyötä sen perinteisimmässä muodossa eivätkä jatkaa jotain aiemmin tehtyä työtä. (Piirainen & Kettunen 2013, 60.)

Yksi Jobi -hankkeen yhteistyökumppaneista on Saimaan ammattikorkeakoulu. Yhteistyöhön liittyen sosionomiopiskelijat ovat suorittaneet projektiopintojaan eri järjestöissä ja kirjoittivat ajatuksiaan yhdistysten viestinnästä. Opiskelijat kaipaavat järjestöjen internetsivujen ahkerampaa päivitystä sekä selkeyttä ja helppokäyttöisyyttä. Sivuilta tulisi löytyä tietoa siitä, millaista vapaaehtoistoimintaa järjestöissä on tarjolla, miten vapaaehtoiseksi voi liittyä, mitä järjestöt odottavat vapaaehtoistyöntekijältä ja millaista koulutusta on saatavilla. Internetsivuilta tulee myös löytyä yhteystiedot henkilölle, jolta saa lisätietoja. Opiskelijoiden mielestä järjestöjen tulisi markkinoida itseään enemmän ja olla näkyvämpiä sosiaalisessa mediassa. Sosiaalinen media ei kuitenkaan yksin ole riittävä markkinointiväylä. Järjestöjen tulisi lisätä yhteistyötä muiden järjestöjen sekä oppilaitosten kanssa. (Jobi -hanke 2016.)

Järjestötapaamisesta pyydettiin palautetta kaikilta osallistujilta Jobi -hankkeen toimesta. Palautekyselyyn vastasi kaksi osallistujaa. Toinen vastaajista koki, että tilaisuus oli melko tarpeeton ja toinen koki tilaisuuden melko tarpeellisena. Toinen vastaajista kertoi, että he olivat jatkaneet omassa järjestössään keskustelua siitä, miten nuoria voisi aktivoida mukaan järjestötoimintaan. Yksi vastaaja on sitä mieltä, että Savitaipaleen vapaaehtoistoimintaa saataisiin parhaiten edistettyä palkkaamalla nuorten edustaja esimerkiksi projektin kautta. Kumpikaan palautteeseen vastanneista ei ole kiinnostunut osallistumaan Eksoten, järjestöjen ja nuorten yhteiseen tilaisuuteen, jossa pohdittaisiin ratkaisuja vapaaehtoistoiminnan haasteisiin Savitaipaleella. Vastaajat toivat vielä esiin, että heidän resurssinsa ovat rajalliset ja he toimivat jo voimiensa ääri rajoilla. Vastaajat kokevat tarvitsevänsä nuoria toimijoita mukaan toimintaan.

9 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää 18–29-vuotiaiden nuorten mielipiteitä järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta sekä löytää nuorille uusia vapaaehtoistoiminnan muotoja. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä ja näin vahvistaa nuorten osallisuutta.

Tiedottaminen

Hyvinvointiaseman henkilökunnan, nuorten ja järjestötoimijoiden mielipiteistä nousi paljon samoja tiedottamiseen liittyviä teemoja. Nuoret tarvitsevat enemmän tietoa järjestöjen toiminnasta. Sekä nuoret että hyvinvointiaseman henkilökunta toivovat järjestöiltä mahdollisimman monipuolista tiedottamista ja erilaisten tiedotuskanavien käyttöä. Molemmat nostivat esiin, että järjestöjen yhteystietojen tulisi olla ajan tasalla ja helposti löydettävissä. Hyvinvointiasemaa voisi tiedottamisessa hyödyntää esimerkiksi paikkana, josta löytyy järjestöjen esitteitä. Järjestötoimijat kokevat tiedottamisen haastavaksi. Perinteisiä tiedotuskanavia nuoret eivät seuraa ja sähköisiin kanaviin on hankala kaikkiin erikseen päivittää tietoja. Tähän Yhdistysinfo on toivottavasti ratkaisu. Sekä nuoret että hyvinvointiaseman henkilökunta toivovat järjestötoimijoiden tulevan selkeästi ihmisten pariin.

Nuoret toivovat järjestöiltä erityisesti henkilökohtaista kohtaamista ja toimintaan mukaan pyytämistä. Järjestötoimijat ovat myös sitä mieltä, että henkilökohtainen kontakti on paras keino saada rekrytoitua uusia toimijoita. Järjestötoimijoiden mukaan he pyytäisivätkin nuoria mukaan, jos heitä olisi mahdollista jostain tavoittaa. Ongelmaksi muotoutuu siis nuorten ja järjestöjen kohtaaminen, koska nuoret eivät löydä järjestöjä eivätkä järjestöt nuoria. Järjestöt eivät tiedä, mistä 18–29-vuotiaat nuoret löytyvät.

Järjestöille rekrytoinnissa vaikeutena on myös se, että aika- ja henkilöresurssit ovat rajalliset. Nykyiset järjestötoimijat eivät pysty jalkautumaan riittävästi menäkseen henkilökohtaisesti sinne missä nuoret ovat.

Sekä hyvinvointiaseman henkilökunta että järjestötoimijat toivovat yhteistyön sujumiseksi Savitaipaleelle koordinaattoria kehittämään ja pitämään yllä hyvinvointiaseman, nuorten ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Odotukset vapaaehtoistoiminnalle

Kynnys vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle tulee olla matala ja nuorille tulee antaa mahdollisuus kokeilla vapaaehtoistoimintaa kertaluontoisesti ilman sitoutumisvelvollisuutta. Järjestötoimijat ovat sitä mieltä, että toimintaan osallistuminen edellyttää jonkinasteista sitoutumista. Nuoret toivovat, että järjestötoimijat antavat heille riittävästi tukea ja apua ja ovat ystävällisiä ja tasavertaisia nuorten kanssa toimiessaan. Järjestötoimijat ovat valmiita tukemaan nuorta toiminnan aikana ja kulkemaan tarvittaessa heidän rinnallaan. Nuorille ollaan myös valmiita järjestämään vapaaehtoistoiminnan koulutusta ja antamaan tarvittavaa perehdytystä.

Nuoret kaipaavat uudenlaista toimintaa ja erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia. He haluavat toimia spontaanisti omien aikataulujen mukaan. Nuorille on tärkeää päästä itse suunnittelemaan vapaaehtoistoimintaa. Järjestötapaamisessa paikallaolijat eivät tuoneet konkreettisesti esille, mitä he nuorten kanssa olisivat valmiita tekemään. Heidän mukaansa järjestöillä on tarjota nuorille paljon erilaista

toimintaa. Järjestöt ottaisivat mielellään nuoria mukaan toimintaansa, mutta ne eivät ole valmiita muokkaamaan toimintaansa nuorten toiveiden mukaiseksi.

Konkreettisiksi ehdotuksiksi vapaaehtoistoiminnan uusiksi muodoiksi nousi erilaisten tapahtumien järjestäminen. Tämä toive tuli esiin sekä henkilökunnalta että nuorilta. Myös järjestöillä oli hyviä kokemuksia yksittäisistä tapahtumista, joita nuoret olivat olleet itse järjestämässä. Tapahtumissa nuoret pääsisivät tapamaan erilaisia ihmisiä ja samalla esimerkiksi vanhukset ja yksinäiset saisivat seuraa. Sekä järjestöt että hyvinvointiaseman henkilökunta nostivat esiin ikäihmisten psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn tukemisen. Nuoret ovat valmiita tekemään vapaaehtoistyötä kaikkien ihmisten kanssa, mutta ikäihmisten auttaminen ei ole ensimmäisenä vaihtoehtona nuorten mielessä. Nuorille ei ole väliä, missä vapaaehtoistoiminta tapahtuu, mutta järjestötoimijat eivät pidä hyvinvointiasemaa puoleensa vetävänä tai innostavana paikkana.

Tämän opinnäytetyön perusteella esitämme johtopäätöksinä seuraavat kehittämissuhteet:

Nuorten ja järjestöjen kohtaaminen

- Nuoria kohtaavia työntekijöitä, kuten terveydenhoitajat neuvolassa ja kouluissa, TE-toimiston työntekijät, sosiaalityöntekijät, opettajat, informoidaan järjestöiden tuottaman vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista.
- Yhdistysinfo -sivustosta tiedotetaan ja se otetaan aktiiviseen käyttöön nuorten, järjestöjen ja yhteistyötahojen parissa.
- Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori palkataan ylläpitämään, lisäämään ja helpottamaan yhteistyötä nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman välillä, jos yhteistyö ei muuten lähde sujumaan.

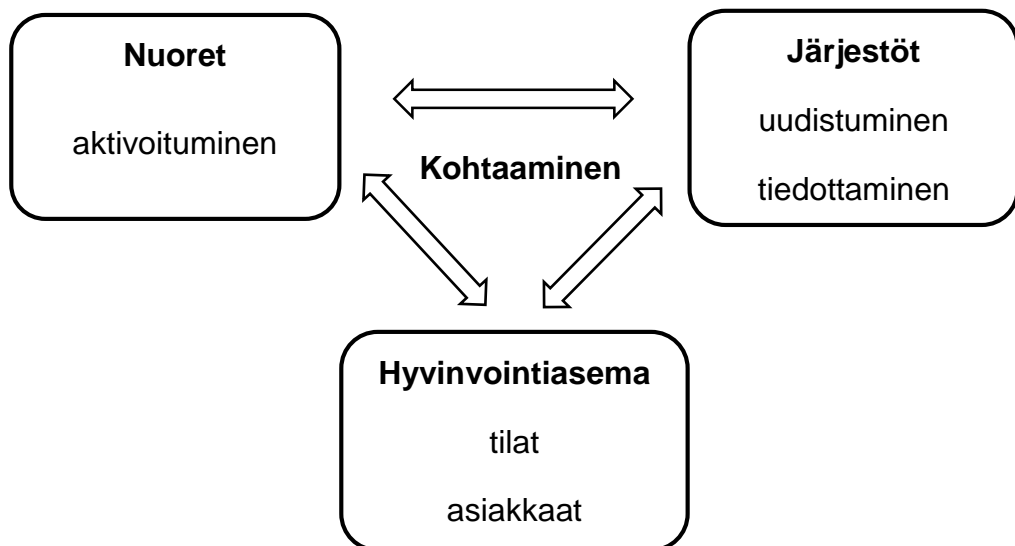
Nuorille tietoa vapaaehtoistoiminnasta

- Nuorille järjestetään vapaaehtoistoiminnan kursseja järjestöyhteistyönä. Kursseilla nuoret saavat tietoa, mitä kaikkia vapaaehtoistoiminnan muotoja Savitaipaleella toimivilla järjestöillä on tarjota.

Järjestökentän uudistuminen

- Järjestöjen on sopeuduttava siihen, että nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta on keikkaluonteista eikä vaadi pitkäaikaista sitoutumista. Järjestöjen on kehityttävä muun kehityksen mukana.

Näiden kehittämisehdotusten toteutuessa nuorten osallisuus vahvistuu. Tämä vaatii sen, että nuoret, järjestöt ja hyvinvointiasema kohtaavat toisensa. Yhteistyö edellyttää nuorilta aktivoitumista etsimään itselleen sopivaa vapaaehtoistoiminnan muotoa. Järjestöjen tulisi tiedottaa toiminnastaan sekä uudistaa toimintakäytäntöjään. Hyvinvointiasema puolestaan tarjoaisi tiloja ja asiakkaita yhteistyön toteutumiselle. Tämä yhteistyön malli on esitetty kuvassa 13.

Kuva 13. Malli nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyön toteutumiselle.

10 Pohdinta

Opinnäytetyömme liittyy Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä – työtä ja osallisuutta nuorille (Jobi) -hankkeeseen. Opinnäytetyömme aihe muotoutui hankkeen toiveiden ja tavoitteiden mukaan. Näin näkökulmaksi valikoituvat savitaipalelaisten nuorten mielipiteet.

Nuorten osallisuuteen ja vapaaehtoistoimintaan liittyviä hankkeita on ollut Suomessa paljon. Niistä saatu tieto on tuonut näkemyksiä siitä, mihin suuntaan vapaaehtoistoimintaa tulisi tulevaisuudessa kehittää. Aikaisemmat tutkimukset ovat keskittyneet siihen, miksi vapaaehtoistoimintaan lähdetään mukaan. Opinnäytetyömme tulokset vastaavat aikaisempia tuloksia nuorten vapaaehtoistoinnasta.

Opinnäytetyömme tuotti tietoa paikallisesta tilanteesta ja lisäsi järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä Savitaipaleella. Opinnäytetyöprosessin aikana paikallisessa Länsi-Saimaan Sanomissa oli kaksi järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan liittyvää uutista, joissa tuotiin esiin nuorten näkökulmaa. Tämä vahvistaa osaltaan nuorten osallisuuden tunnetta ja osoittaa, että heidän mielipiteensä ovat tärkeitä ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen omassa kunnassaan. Nuorten osallisuuden tunteen vahvistuminen vaatii vielä, että nuoret pääsevät mukaan toiminnan toteuttamiseen.

Nuorten osallisuuden vahvistuminen järjestötoiminnan kautta vaatii järjestöiltä sekä julkisen sektorin toimijoilta pitkäjänteistä ja aktiivista työskentelyä sekä uusien toimintatapojen löytämistä. Erityisenä haasteena on, miten vapaaehtoistoimintaan saadaan mukaan työttömät ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Jo nyt järjestöillä on vaikeuksia tavoittaa paikallisia opiskelevia tai työelämässä olevia 18–29-vuotiaita nuoria.

Tulevaisuudessa vapaaehtoistoiminnan täytyy kehittyä ja löytää uusia toteuttamisen muotoja. Tällä hetkellä nähtävissä on sukupolvien välinen kuilu. Järjestöissä toimii nuorten näkökulmasta liian vanhoja ihmisiä ja toimintaa ohjaavat vanhat rutiinit. Järjestökentän on muututtava vastaamaan nuorten odotuksia, jotta se tulevaisuudessakin säilyy yhtä elinvoimaisena. Muutos kestää kauan ja

vaatii kaikkien osapuolten panostusta. Julkinen sektori ei voi olettaa, että järjestöt tekevät pyyteetöntä työtä kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja kunnan palveluiden tuottamiseksi. Järjestöt eivät voi olettaa nuorten muuttavan asenteitaan ja elämäntapaansa, mutta kuitenkin nuorten tulee olla itse aktiivisia etsimään osallistumisen muotoja.

Järjestötapaamisessa järjestötoimijat sanoivat haluavansa nuoria mukaan toimintaan ja kyselivät, mistä paikalliset nuoret voi tavoittaa. He eivät kuitenkaan ottaneet kantaa nuorten mielipiteisiin eivätkä olleet valmiita miettimään, miten he voisivat muuttaa omaa toimintaansa vastaamaan nuorten tarpeita. Tämän kaltainen suhtautuminen ei edistä nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyön kehittymistä. Myös Eksoten pitäisi tulla järjestöjä vastaan omissa odotuksissaan. Jobi -hanke suunnittelee järjestävänsä alkusyksystä arvoverkkotyöskentelynä työpajan, johon järjestöt, hyvinvointiaseman henkilökunta ja nuoret osallistuisivat. Näin puhdistetaan pöytää ja mahdollistetaan yhteistyön muodostuminen.

Tässä opinnäytetyössä hyvinvointiaseman rooli on lopulta jäänyt melko näkymättömäksi. Hyvinvointiasema ei ole luonteva osa nuorten ja järjestöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Missään opinnäytetyöprosessin vaiheessa nuoret eivätkä järjestöt ole ajatelleet hyvinvointiasemaa mahdollisena kohtaamispaikkana tai vapaaehtoistoiminnan järjestämispaikkana. Hyvinvointiasema nähdään edelleen terveysasemana eikä laajempaan hyvinvoinnin edistämiseen liittyvänä paikkana. Ajattelu- ja toimintatavan muutos vie oman aikansa. Hyvinvointiaseman henkilökunnalta tuli kyselyistä esiin hyviä ehdotuksia, mitä hyötyä yhteistyöstä voisi olla. Henkilökunnan vastauksista meille jäi mielikuva, että nuoret ja järjestöt halutaan toimimaan hyvinvointiasemalle.

Esittämämme kehittämissuhteet vaativat toteutuakseen kaikkien osapuolten yhteistä tahtotilaa ja halua parantaa yhteistyötä. Nuoria kohtaavien työntekijöiden suurimpia haasteita on käytettävissä oleva aika. Onko heillä mahdollisuutta oman työnsä ohessa paneutua siihen, että nuorelle löytyy mielekästä vapaaehtoistoimintaa, vaikka heillä olisi tietoa vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista? Haasteena on, kuka tai mikä taho ottaa yhteistyön kehittämisen vastuulle. Kuka työntekijöitä informoi ja tiedottaa yhdistysinfosta? Toisaalta Suomessa järjestöjen

osuus julkisen sektorin rinnalla tulee tulevaisuudessa lisääntymään. Toivottavasti tämä yhteistyö on tulevaisuudessa luonteva osa työskenneltäessä ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

10.1 Menetelmä ja toteutus

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, johon keräsimme aineiston laadullisin menetelmin ryhmähaastattelemalla yhtätoista 18–29-vuotiasta nuorta sekä kuulemalla kahdeksaa savitaipalelaista järjestöjen edustajaa heille järjestetyssä tapaamisessa yhdessä Jobi -hankkeen työntekijöiden kanssa. Lisäksi käytössämme oli Savitaipaleen ja Rautjärven hyvinvointiaseman henkilökunnalle Jobi -hankkeen tiimoilta tehty kyselyaineisto. Laadullisella lähestymistavalla tavoittelimme nuorten käsityksiä ja odotuksia järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta. Tutkimuksellisella kehittämisotteella taas tavoittelimme nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyön kehittämistä. Valittuja lähestymistapoja pidämme sopivana opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteiden kannalta.

Mietimme opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa myös määrällistä lähestymistapaa. Savitaipaleella on kuitenkin melko vähän kohderyhmään sopivia nuoria. Tästä johtuen totesimme, että riittävän vastausmäärän saaminen määrälliseen tutkimukseen tulisi olemaan liian vaikeaa. Lisäksi halusimme kuulla ja kerätä nuorten kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta ja tähän tarkoitukseen laadullinen lähestyminen sopi määrällistä paremmin. Työttömien nuorten haastattelu olisi ollut mielenkiintoista, mutta heidän tavoittaminen tuntui liian haasteelliselta.

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi ryhmähaastattelun, koska ajattelimme nuorilla olevan helpompi kertoa mielipiteitään ja keskustella yhdessä. Pidimme ryhmähaastattelua rennompana vaihtoehtona kuin yksilöhaastattelu. Ryhmässä olevat nuoret tunsivat toisensa entuudestaan, minkä ajattelimme vähentävän jännitystä. Haastattelujen alussa kerroimme, ettei ole olemassa oikeita tai väriä vastauksia vaan kaikkien mielipiteet ja ajatukset ovat yhtä tärkeitä ja merkityksellisiä. Yhdelle ryhmälle olimme käyneet henkilökohtaisesti kertomassa opinnäytetyöstä, mikä helpotti itse haastattelutilannetta. Ryhmähaastatteluilla saatiin vastaukset opinnäytetyön kehittämistehtäviin.

Järjestötapaamisessa osallistujille tuotiin nuorten haastatteluista esiin tulleet toiveet ja odotukset vapaaehtoistoiminnasta. Tapaaminen perustui vapaamuotoiseen keskusteluun. Valmistauduimme keskusteluun miettimällä kysymyksiä, joihin halusimme saada tilaisuudessa vastauksia. Mietimme learning cafe -menetelmän käyttöä, mutta totesimme sen soveltumattomaksi menetelmäksi vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Järjestötapaamista olisi voinut suunnitella tarkemmin yhteistyössä hanketyöntekijän kanssa, jotta illan kulku olisi ollut selkeämpi. Tämä tuli esiin teemoitellessamme tapaamisesta tehtyä nauhoitetta. Teemoitellessa tuli esiin asioita, joita olisi voinut tarkentaa ja syventää enemmän. Tapaamisessa keskustelu oli vilkasta ja saimme riittävästi järjestötoimijoiden mielipiteitä.

Vapaaehtoistoiminta ja järjestökenttä olivat meille ennen opinnäytetyön aloittamista melko tuntemattomia alueita. Opinnäytetyön edetessä oli mielenkiintoista syventyä järjestöjen toimintaan ja nuorten maailmaan suhteessa vapaaehtois- ja järjestötoimintaan. Opinnäytetyön edetessä mielenkiinto järjestöjen toimintaan lisääntyi. Uskomme, että omassa työssämme meidän on helpompi ohjata asiakkaita kolmannen sektorin toimintaan mukaan ja auttaa häntä löytämään itselleen mielekästä vapaa-ajan toimintaa ja näin omalta osaltamme edistää nuorten osallisuutta ja tukea heitä yhteiskuntaan osallistumisessa.

Opinnäytetyöprosessi oli opettavainen kokemus. Opimme paljon tieteellisten tutkimusten lukemisesta ja tiedonhausta. Tutkimusartikkeleiden ja väitöskirjojen lukeminen ei ole enää niin vaikeaa tai vaikeasti lähestyttävää. Erilaisiin tutkimusmetodeihin paneutuminen oli mielenkiintoista. Työn tekeminen eteni suunnittelussa aikataulussa vaikka aikataulu oli melko tiukka. Tiukkaan aikatauluun vaikutti se, että Jobi-hanke loppuu tämän vuoden lopussa. Jotta hanke ehtisi hyödyntää tätä opinnäytetyötä, oli sen valmistuttava kevään aikana. Jobi-hanke toteuttaa prosessin seuraavan askeleen mikä on nuorten, järjestötoimijoiden ja hyvinvointiaseman kohtaaminen yhteisessä tapahtumassa ensi syksyn aikana. Koimme tiukan aikataulun hyväksi sillä työ eteni määrätietoisesti eteenpäin. Tämä piti meidän mielenkiinnon koko ajan yllä ja opinnäytetyöhön liittyvät asiat oli aktiivisesti mielessä. Uskomme, että koko opinnäytetyöprosessista on paljon hyötyä työssämme sekä nyt että tulevaisuudessa.

10.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä noudatimme hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä tarkoittaa, että olimme työtä tehdessämme huolellisia ja tarkkoja koko opinnäytetyöprosessin ajan. Haastattelut teimme haastateltavien vapaaehtoisuuteen perustuen ja annoimme heille mahdollisuuden jättäytyä pois haastattelusta milloin tahansa. Vapaaehtoisuudesta kerrottiin saatekirjeessä, suostumuslomakkeessa sekä haastattelutilanteen alussa. Toimitimme kaikille haastateltaville nuorille etukäteen kirjallisesti tietoa tutkimuksesta ja sen aiheesta. Tutkimusaiheemme ei ollut arkaluontoinen eikä siinä käsitelty haastateltavien yksityisyyteen liittyviä asioita, joten pystyimme toteuttamaan tutkimuksen ryhmähaastatteluina. Emme antaneet tutkimukseen osallistujille palkintoa osallistumisesta mikä olisi voinut osaltaan vaikuttaa vapaaehtoiseen osallistumiseen.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa merkitsimme huolellisesti lähdeviitteet ja selostimme tarkasti tutkimuksemme toteutuksen ja sen analysoinnin, jotta toimintamme oli avointa. Käyttämämme lähteet olivat suurimmaksi osaksi 10 vuotta vanhoja tai sitä uudempia.

Teknisesti nauhoitus onnistui kaikissa haastatteluissa hyvin, kaikkien osallistujien äänet olivat nauhoitteella hyvin kuultavissa. Yhdessä nuorten haastattelussa oli läsnä pieniä lapsia, mikä aiheutti ylimääräistä hälinää. Tämä häiritsi sekä meidän että haastateltavien haastatteluun keskittymistä. Muut kaksi nuorten haastattelua sujuivat ilman häiriötekijöitä. Järjestötapaamisen äänitteessä ei kuulunut osallistujien vieruskaverin kanssa käydyt kuiskuttelut, joita ei tuotu yhteiseen keskusteluun. Pohdittavaksi jää, olisiko näissä kuiskutteluissa ollut jotakin opinnäytetyömme kannalta oleellista tietoa.

Opinnäytetyössä muodostetut johtopäätökset ovat meidän tulkintojamme kerätyistä aineistosta. Joku toinen tutkija olisi voinut päätyä erilaiseen tulkintaan saman aineiston pohjalta. Laadullisessa tutkimuksessa tämä ei vähennä tutkimuksen luotettavuutta, koska erilaiset tulkinnat lisäävät ymmärrystä tutkimuksen kohteesta (Kylmä & Juvakka 2007).

Haastateltavien nuorten anonymiteetin varmisti se, että meistä kumpikaan ei ollut aikaisemmin käynyt Savitaipaleella emmekä tunteneet sieltä ketään. Näin ollen olimme varmoja, että tutkimukseen osallistuvat olivat meille entuudestaan tuntemattomia. Emme keränneet haastateltavien henkilötietoja, koska se ei ollut tutkimuksemme kannalta oleellista tietoa. Opinnäytetyöraportissa emme ole kertoneet mistä tahoista tavoitimme haastateltavat nuoret, koska Savitaipale on pieni maalaiskunta, jossa ihmiset tuntevat toisensa. Tällä varmistimme nuorten anonymiteetin säilymisen.

Saimme Jobi -hankkeelta luvan käyttää hyvinvointiaseman henkilökunnalle tehtyjen kyselyjen tuloksia opinnäytetyössämme. Nuorten haastatteluihin pyysimme jokaiselta nuorelta suostumuksen ennen haastattelun alkamista. Jokainen osallistuja allekirjoitti suostumuslomakkeen. Järjestötapaamisessa pyysimme osallis-
tujilta suullisen luvan keskustelun nauhoittamiseen. Opinnäytetyön aikana kerätyn materiaalin säilytimme siten, ettei sivulliset saaneet sitä käyttöönsä. Opinnäytetyön valmistuttua hävitimme haastatteluista syntyneen materiaalin sekä suostumuslomakkeet.

10.3 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista selvittää miten järjestöt ja nuoret löytäisivät paremmin toisensa. Mielenkiintoista olisi myös tutkia miten järjestötyö on konkreettisesti hyödyttänyt nuorta esimerkiksi työssä tai opiskeluissa etenemisessä. Järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen olisi myös hyödyllinen aihe jatkotutkimukseksi. Hyödyllistä olisi myös selvittää miten järjestöjen ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä voisi kehittää palveluiden järjestämisessä niin, että se hyödyttää molempia osapuolia.

Lähteet

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Cederlöf, P. 1998. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. NUORAn julkaisuja nro 8. Nuorisoasiain neuvottelukunta. Helsinki.

Dunderfelt, T. 1999. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Porvoo: WSOY - Kirjapainoyksikkö.

Eurobarometri 75,2. 2011. Vapaaehtoistyö ja sukupolvien välinen solidaarisuus. Raportti, Toteuttanut TNS Opinion & Social -verkosto Euroopan parlamentin pyynnöstä.

Euroopan parlamentin mietintö. 2008. Euroopan parlamentin päätöslauselmaesitys vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+XML+VO//FI. Luettu 27.1.2016.

European comission 2015. EU Youth Guarentee: Questions and Answers.Brussels 4.2.2015. Press Release Database. http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-15-4102_en.htm. Luettu 8.11.2015.

Eksote. 2016. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyö. www.eksote.fi. Luettu 4.2.2016.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus. 25 - 43.

Gellin, M., Gretschel, A., Matthies, A-L., Nivala, E., Oranen, M., Sutinen R. & Tassanko, P. 2012. Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2012. Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118, 149 - 186.

Gretschel, A. 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Väitöskirja. Jyväskylän Yliopisto. Jyväskylä.

Grönlund, H. & Pessi, A. B. 2008. Osallisuuden asenteet ja teot - Nuoret ikäryhmät vapaaehtoistoiminnassa. Teoksessa Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Polarisoituva nuoruus. Nuorten elinolot - vuosikirja 2008. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes), 127-137.

Grönlund, H. 2011. Identity and volunteering intertwined: Reflections from the values of young adults. Voluntas, International Journal of Voluntary & Nonprofit Organizations 22(3), 852-874.

Grönlund, H. 2012. Volunteerism as a mirror of individuals and society: reflections from young adults in Finland. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Häyrinen, K. 2015. Veto- ja elinvoimainen järjestö ja vapaaehtoistoiminnan organisointi. Teoksessa Riikonen, S. & Nyman, T. (toim.) Moninainen ja kehittyvä järjestötoiminta. Elinvoimaisuutta ja uudistavaa ajattelua toimintaympäristön muutoksessa. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 10. Helsinki. 38-46.

Jobi -hanke. 2014. Hankesuunnitelma. Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä – työtä ja osallisuutta nuorille – Jobi -hanke.

Jobi -hanke. 2016. Opiskelijoiden ajatuksia yhdistysten viestinnän kehittämistarpeista. jobihanke.blogspot.fi. Luettu 2.5.2016.

Järjestöbarometri 2014. Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Peltosalmi, J., Hakkarainen, T., Londén, P., Kiukas, V. & Särkelä, R. (toim.) SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Helsinki.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

KANE. 2015. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta, Kansalaisareena ry ja Suomen Kuntaliitto. Kuntakysely yhteistyöstä kolmannen sektorin kanssa.

Karttunen, A., Kettunen, A. & Piirainen, K. 2013. Yhteistyöllä hyvinvointia. Järjestöjen välinen ja järjestö-kuntayhteistyö hyvinvoinnin lisääjänä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. C Katsauksia ja aineistoja 31. Helsinki.

Kiilakoski, T., Gretschel, A. & Nivala, E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2012. Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118, 9 - 33.

Kohonen, K. & Tiala, T. 2002. Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Sisäasiainministeriö. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Krogstrup, H. K. 2004. Asiakaslähtöinen arviointi Bikva - malli. Hyvät käytännöt Menetelmä -käsikirja. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. Helsinki.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laimio, A. & Välimäki, S. 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyä. Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys.

Lundbom, P. 2002. Porkkanan purentaa, kettujen vapauttamista ja mielenosoittamista. Osallisuuden uudet muodot. Teoksessa Gretschel, A. (toim.) 2002. Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen Kuntaliitto. 107 - 120.

Marjovuori, A. 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Väitöskirja. Helsinki.

Marta, E. & Pozzi, M. 2008. Young people and volunteerism: A model of sustained volunteerism during the transition to adulthood. Journal of Adult Development 15: 35-46.

Mäkelä, S. & Peltonen, E. 2012. Nuorten vapaaehtoistoiminnan käsikirja. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. C katsauksia ja aineistoja 23. Helsinki.
Möttönen, S. 2009. Ovatko järjestöt hyvinvointivaltion purkajia vai puolustajia? Yhteiskuntapolitiikka 74 (2009):1.

Mönkkönen, K. 2005. Toiminnallinen vaikuttaminen. Maallikkous vuorovaikutuksen energialähteenä. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 277-304.

Nuorisobarometri 2012. Monipolvinen hyvinvointi. Myllyniemi, S. (toim.) Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisoasiain neuvottelukunta. Helsinki.

Nuorisolaki (27.1.2006/72) 8 §. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. Luettu 16.3.2016.

Pakkanen, E. 2013. Kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö. Kuntatoimijoiden näkemyksiä Kaakkois-Suomen alueen järjestöyhteistyöstä. Kandidaatin tutkielma. Yhteiskuntapolitiikka. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.

Patentti- ja rekisterihallitus. Yhdistysnetti. yhdistysrekisteri.prh.fi/ryhaku.htx. Luettu 18.11.2015.

Pessi, A. B. 2008. Suomalaiset auttajina ja luottamus avun lähteisiin. RAY:n juhluvuoden kansalaiskyselyjen tulokset. Avustustoiminnan raporteja 19. Helsinki.

Pessi, A. B. & Oravasaari, T. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Raha-automaattiyhdistys. Avustustoiminnan raporteja 23. Helsinki.

Pihjala, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 61.

Piirainen, K. & Kettunen, A. 2013. Haasteena nuorten vapaaehtoistoiminta. Kehittämishankkeen arviointi. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Helsinki.

Rehberg, W. 2005. Altruistic individualists: Motivations for international volunteering among young adults in Switzerland. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 16 (2). 109-122.

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta - mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. *Osallisuuden jäljillä*. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 51-68.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto kvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja. Tampereen yliopisto.

Salmikangas, A-K. 2002. Osallisuutta yhdistysten kautta. Teoksessa Gretschel, A. (toim.) 2002. *Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina*. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen Kuntaliitto. 90 - 106.

Savitaipale. 2016. Savitaipaleen kunta. www.savitaipale.fi. Luettu 2.2.2016.

Smith, J. D. 2000. Volunteering and social development. *Voluntary Action Volume 3*. Number 1. Winter 2000.

Sotkanet. 2016. Tilastotietoja suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. www.sotkanet.fi. Luettu 2.2.2016.

STM 2010. Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Sosiaali- ja terveystieteellinen strategia. Sosiaali- ja terveysministeriö.

STM 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Työ- ja elinkeinoministeriön raportteja 8/2012.

STM 2015. Kunnat hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä sote-uudistuksessa 9/2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. http://stm.fi/documents/1271139/1332838/Kunnat+hyvinvoinnin+edistäjinä+sote-uudistuksessa+9_2015/b34ff832-323e-4812-8dfe-bf5c470690fa. Luettu 18.11.2015.

Suomen perustuslaki (11.6.1999/731) 2 §. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>. Luettu 16.3.2016.

Susiluoma H. 2010. Valtion, kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin uudet yhteistyömuodot ja -alueet maaseudulla. Kansalaisjärjestöemaryhmä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Suomen Nuorisoseurojen Liitto.

Särkelä, M. 2009. Huono-osaisuus, osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus – Johdatus teoriataustaan. Teoksessa Särkelä, M., Viander, R., Häkkinen, K. & Blomqvist, J. 2009. *Jokainen on kansalainen. Huono-osaisten osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus*. Jyväskylän Yliopisto. Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma. 8-18.

Särkelä, R. 2011. Sosiaali- ja terveystyöjärjestöt kilpailukyky-yhteiskunnassa. Teoksessa Pessi, A. B. & Saari, J. (toim.) 2011. Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki. 279-310.

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. 34-50.

Taavetti, R. 2015. Nuorisjärjestöjen vetovoimaa. Katsaus valtakunnallisten nuorisjärjestöjen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen toimintaan järjestöille suunnatun kyselytutkimuksen perusteella. Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry. Helsinki.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissuunnitelmaan, osallistamiseen ja tiedon tuotantoon. Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turunen, K. E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Juva: WS Bookwell Oy.

Yeung, A. B. 2002a. Nuorten osallisuus vapaaehtoistoiminnassa ja seurakunnassa. Teoksessa Gretschel, A. (toim.) 2002. Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen Kuntaliitto. 76 - 89.

Yeung, A. B. 2002b. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveystyöjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Yeung, A. B. 2004. The Octagon Model of Volunteer Motivation: Results of a Phenomenological Analysis. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. Vol. 15, No. 1. March 2004.

Yeung, A. B. & Grönlund, H. 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 167-191.

Yhdistysinfo. www.yhdistysinfo.fi. Luettu 7.3. 2016.

Valliluoto, S. 2014. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 4/2014.

Valtioneuvosto 2015. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.

Valtiovarainministeriön raportti - 39/2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuripu-kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti.

Vehviläinen, J. 2006. Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Helsinki.

Järjestöyhteistyökyselyn kysymykset

Millaiset alueelliset ilmiöt, ominaispiirteet ja yhteisölliset tarpeet vaikuttavat mielestäsi kunnan asukkaiden hyvinvointiin?

Kuinka edellä mainittuihin asioihin on organisaatiossasi kiinnitetty huomiota?

Millainen asukkaiden yksilöllinen hyvinvointi mielestäsi on? Miten olet huomionnut tämän työssäsi?

Missä asioissa hyvinvointiasemallasi tehdään yhteistyötä järjestöjen kanssa?
Minkälaiden järjestöjen kanssa yhteistyötä tehdään?

Mitä hyötyä järjestöyhteistyöstä mielestäsi on?

Missä asioissa hyvinvointiaseman tulisi mielestäsi tehdä vahvempaa yhteistyötä järjestöjen kanssa?

Mikä helpottaisi mielestäsi asiakkaiden ohjaamista/ohjautumista järjestöjen toimintaan?

Onko sinulla konkreettisia ehdotuksia, miten hyvinvointiasema ja järjestöt tuottaisivat yhdessä enemmän hyvinvointia kunnan asukkaille?

KYSELY

24.11.2015

NUORET HYVINVOINTIASEMAN TOIMIJOINA

Jobi –hankkeen (Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä – työtä ja osallisuutta nuorille) kohderyhmänä ovat alle 30-vuotiaat nuoret. Tavoitteena on, että nuoret tulevat järjestämään ryhmämuotoista toimintaa hyvinvointiasemilla yhdessä eri järjestöjen edustajien kanssa hyvinvointiaseman asukaille/asiakkaille ja muille kuntalaisille. Tällä kyselyllä kartoitetaan, millaisiin tehtäviin nuoria hyvinvointiasemilla tarvitaan, milloin vapaaehtoistoimintaa tulisi ajallisesti järjestää ja mitä vastaajat itse olisivat valmiit tekemään uudenlaisen vapaaehtoistyönmallin jalkaannuttamiseksi omalle hyvinvointiasemalleen.

1. Nuoret voivat osallistua hyvinvointiaseman toimintaan ja osaltaan helpottaa henkilöstön työtä järjestämällä hyvinvointiasemalla ryhmämuotoisesti

askartelua, käsitöitä, savitöitä tms.

atk-opastusta

kortti- ja lautapelejä tms.

lemmikkieläimiin liittyvää toimintaa (kaverikoira tms.)

liikuntaa

lukupiirejä

maalausta, piirtämistä tms.

muistelua

musiikkia – yhteislaulua, karaokea, youtube videoiden katselua

ulkoiluttamista

valokuvausta

Muuta, esimerkiksi

---

2. Vapaaehtoistoimintaa tulisi järjestää mieluiten (valitse kaksi sopivinta ajankohtaa)

arkisin aamupäivisin____ arkisin iltapäivällä____ arki-iltaisin klo_____

lauantai aamupäivisin____ lauantai iltapäivällä____ lauantai-iltaisin klo_____

sunnuntai aamupäivisin____ sunnuntai iltapäivällä____ sunnuntai-iltaisin klo_____

3. Olisin valmis itse

osallistumaan ryhmän toimintaan
tiedottamaan toiminnasta
ohjaamaan/saattamaan asiakkaita tapahtumiin
tiedustelemaan asiakkaiden tarpeita
muulla tavoin, esimerkiksi

Kiitos vastauksestasi. Lomakkeet palautetaan 15.12.2015 mennessä palautuslaatikkoon tai palveluohjaaja Karla Peitsomalle.

Lisätietoja antaa projektikoordinaattori Kirsi Koskelainen, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy (Socom), Laserkatu 6, 53850 LAPPEENRANTA, puh. 050 434 2443

Saatekirje

Hyvä savitaipalelainen nuori aikuinen

Opiskelemme Saimaan ammattikorkeakoulussa Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelmassa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Teemme opinnäytetyötä, joka käsittelee nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä Savitaipaleella. Työmme liittyy parhaillaan meneillään olevaan Järjestöjen palvelut osaksi hyvinvoinnin ekosysteemiä – työtä ja osallisuutta nuorille -hankkeeseen. Tarkoituksenamme on selvittää savitaipalelaisten 18–29-vuotiaiden nuorten mielipiteitä järjestöjen tuottamasta vapaaehtoistoiminnasta sekä löytää uusia, nuoria kiinnostavia vapaaehtoistyön muotoja.

Toivoisimme, että osallistuisitte tutkimukseemme osallistumalla haastatteluun. Haastattelu kestää noin tunnin ja se toteutetaan ryhmähaastatteluna _____missä ja milloin_____. Haastattelu nauhoitetaan ja nauhoite tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua. Ryhmähaastattelut käsitellään luottamuksellisesti siten, ettei yksittäisiä osallistujia voi tunnistaa opinnäytetyön raportista. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi jättää kesken missä vaiheessa tahansa.

Opinnäytetyötämme ohjaavat Saimaan ammattikorkeakoulun yliopettaja Tuija Nummela ja lehtori Eija Tyyskä sekä työelämäohjaajana on projektikoordinaattori Kirsi Koskelainen.

Ystävällisin terveisin

Riitta Jormakka
sairaanhoidtaja AMK
riitta.jormakka@student.saimia.fi

Taina Räsänen
sosionomi AMK
taina.rasanen@student.saimia.fi

Nuorten teemahaastattelun teemat

- Mitä tiedät hyvinvointiasemasta?
- Mitä tiedät vapaaehtoistyöstä?
- Mitä tiedät Savitaipaleen järjestötoiminnasta?
- Millaiset asiat edistävät järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista?
  - Mikä helpottaisi vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemistä?
  - Millaiset asiat vaikeuttavat järjestöjen tuottamaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista?
    - Minkälaista tukea haluaisit/ tarvitsisit vapaaehtoistyöhön osallistumiseen?
    - Miten järjestöt voisi auttaa /tukea vapaaehtoistyöhön osallistumista?
    - Mikä kannustaisi tekemään vapaaehtoistyötä?
    - Mitä hyötyä kokisit vapaaehtoistyön tekemisestä olevan sinulle nyt / tulevaisuudessa?
      - Millaista vapaaehtoistyötä olisit halukas tekemään?
      - Onko sinulla omia harrastuksia/ mielenkiinnon kohteita, joita voisi hyödyntää vapaaehtoistyössä?
        - Olisitko valmis sitoutumaan pidemmäksi aikaa / säännöllisesti / kertaluontoisesti?
        - Mistä saat/löydät halutessasi tietoa vapaaehtoistoiminnasta?

Sosiaali- ja terveysala

Suostumus

Opinnäytetyön nimi: Nuorten osallisuuden lisääminen nuorten, järjestöjen ja hyvinvointiaseman yhteistyötä kehittämällä

Tekijät: Riitta Jormakka ja Taina Räsänen
ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijat

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Tiedän, että minulla on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni missä tahansa vaiheessa. Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Aika ja paikka

Haastateltavan allekirjoitus ja nimen selvennys

Opiskelijoiden allekirjoitukset ja nimen selvennykset

Mitä nuoret toivovat järjestöjen tuottamalta vapaaehtoistoiminnalta?

Tiedottamisen tulee olla monipuolista ja aktiivista.

Järjestöjen tiedot internetissä tulee olla ajan tasalla

Järjestötoimijat tulevat kertomaan toiminnasta sinne, missä nuoret ovat.

Järjestöjen toimintaan tulee olla helppo lähteä mukaan ja helppo lähteä pois.

Toimintaan tulee olla mahdollisuus tulla kokeilemaan.

Nuoret eivät saa heti paljon vastuuta

Toiminnasta saa itselleen hyvän mielen ja kokee itsensä tärkeäksi.

Toimintaan osallistumisesta saa hyötyä omaan elämään.

Toiminnassa on ystävällinen ja tukea antava ilmapiiri.

Nuoret haluavat osallistua toiminnan suunnitteluun ja tehdä siitä nuorten näköistä.

Toiminnassa olisi mukana muita nuoria.

